

ВИЛЕНСКИЙ

KURYER

ВЪСТНИКЪ WILEŃSKI

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

GAZETA URZĘDOWA.

„ВИЛЕНСКИЙ ВЪСТНИКЪ“ выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки: Цѣна за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяць 84 к.— За объявленія платится за строку 17 к. сер.

Кантора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

„KURYER WILEŃSKI“ wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.

Biuro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiów (Dworcowej), w murach po-unwersyteckich.

Содержаніе: Внутреннія извѣстія: Повышенія и назначенія. — Высочайше утвержденное положеніе. — О переобразованіи Киевскихъ присутственных мѣстъ. — О происшествіяхъ въ Виленской губерніи.

Иностранная извѣстія: Общее обозрѣніе. — Англія. — Франція. — Італія. — Австрія. — Пруссія. — Германскій союзъ. — Испанія. — Телег. депеши.

Литературный отдѣлъ: Статистическій очеркъ г. Вильна. — Путешествіе по Замковой улицѣ въ Вильнѣ. — П. Кукольникъ. — Смѣсь. — Мокроновскій — Бартошевичъ. — Всеобщее обозрѣніе. — С. Петербургъ — Варшава. — Земледѣльческое обозрѣніе. — Письмо съ Остробрамской улицы. — Объявленія. — Вилене. дневникъ.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Сп.-Петербургъ, 15 января.

Главнокомандующій Кавказскою арміею и намѣстникъ Кавказскій, генералъ-адъютантъ, генералъ-фельдмаршалъ князь Барятинскій назначенъ членомъ государственнаго совѣта, съ оставленіемъ въ настоящихъ должностяхъ и званіяхъ. — Состоящій при 1-й гвардейской кавалерійской дивизіи, свѣты Е. И. В. генералъ-майоръ Анненковъ 7-й назначается начальникомъ 1-го округа корпуса явдармовъ, съ оставленіемъ въ свѣты Е. В., на мѣсто генералъ-лейтенанта графа Цукато.

Высочайше утвержденнымъ, въ 22-й день октября 1859 года, журналомъ комитета, объ устройствѣ евреевъ, предоставлено г. министру финансовъ сдать распоряженіе по кредитнымъ учрежденіямъ, о допущеніи въ губерніяхъ, открытыхъ для жительства евреевъ, поселенія ихъ на заложенныхъ въ сихъ установленіяхъ земляхъ съ соблюденіемъ, при заключеніи евреями съ владѣльцами оныхъ контрактовъ, слѣдующихъ условій: 1) чтобы контракты не заключали въ себѣ условій, по которымъ могло бы послѣдовать отчужденіе какой либо части заложеннаго имѣнія; 2) чтобы при отдачѣ въ аренду имѣній, обезпечивающихъ, сверхъ главнаго займа и надбавочную ссуду, было въ самомъ контрактѣ

вмѣнено арендатору въ обязанность не притѣвлять, безъ предварительнаго согласія кредитнаго установленія, къ вырубкѣ или продажѣ на срубъ лѣса; 3) чтобы каждому арендатору объявлено было съ подпискою, что въ случаѣ невнеса, въ установленные сроки ежегодныхъ платежей по займу, кредитное установленіе, не смотря ни на какія обязательства, данныя владѣльцами послѣ залога, приступитъ къ описи и продажѣ просроченнаго имѣнія, и 4) чтобы заключаемые на семь основаній евреями и владѣльцами контракты были предъявляемы предварительно на разсмотрѣніе подлежащихъ кредитныхъ учреждений.

Чиновникъ для порученій Брестъ-Литовской комиссаріатской комиссіи, коллежскій совѣтникъ Восинскій назначенъ заѣзжающимъ въ общемъ присутствіи той комиссіи, съ правомъ голоса.

Въ Киевскомъ телеграфѣ читаемъ: Съ наступленіемъ Новаго года, вслѣдствіе распоряженія господина генералъ-губернатора князя Иларіона Иларіоновича Васильчикова, Киевское губернское управленіе начало дѣйствовать на новыхъ основаніяхъ, принятыхъ для преобразованія. Въ состоящія въ г. Киевѣ губернскаго учрежденія вѣдомства министерства внутреннихъ дѣлъ, какъ то: губернское правленіе, врачебная управа, комитетъ здравія, комитетъ ослепныхъ, комитетъ народнаго продовольствія и особое присутствіе о земскихъ повинностяхъ, и сверхъ того строительная и дорожная комиссія соединяются, относительно дѣлопроизводства ихъ канцеларій, равно упрощенія формъ писмоводства въ одно общее губернское управленіе, подъ предѣлительствомъ г. начальника губерніи. Главная цѣль, для достиженія которой предпринято настоящее преобразованіе, есть слѣдующая: соединить въ одно губернское управленіе раздѣленные части оного; упростить внутреннюю между ними переписку; упростить передачу необходимыхъ между ними справокъ и свѣдѣній, установитъ рѣшеніе дѣлъ коллегиально, по журналамъ, только по важнѣйшимъ дѣламъ, дѣйствительно сего требующимъ, а прочія предоставитъ разрѣшенію власти губернатора, вице-губернатора и начальствующихъ отдѣленіями; освободитъ управленіе отъ разсмотрѣній судебныхъ и нѣкото-

ТРЕСЬ. Вѣдомости крајовые: Найвысше мѣствованія урѣдѣвъ.—Найвысше затвердѣнна уchwаѣла.—О новой организаціи сѣдовнѣтв губернѣльных въ Кіјовіе.—О wypadкахъ засѣльчъ въ губ. Вилѣнскіей.

Вѣдомости заграничныя: Поглядъ огольный.—Англія.—Франція.—Вѣлочы.—Австрія.—Пруссія.—Звѣздекъ Ніеміецкій.—Hiszpanja.—Depesze telegraficzne.

Дѣла літерачкы: Рыс статыстичны мѣста Вилна.—Подрѣжъ по улѣцѣ Замковѣй.—Rozmaitosci.—Mokronoski.—Bartoszewicza.—Przeглядъ wszecznony.—Petersburg.—Warszawa.—Przeглядъ Rolniczy.—Korespondencja z Ostrobramskiej ulicy.—Niespodziane odkrycie.—Ogłoszenia.—Dziennik Wileński.

Іа тежъ пѣзній додатковѣ, въ самымъ контрактѣ вкѣдѣць на дѣржѣвъцѣ обовѣзѣкъ, бы безъ upzedniego zgodzenia się на то закладу kredytowego, не przedsiębrać, wyrąbywania lub przedaży на wyrąb lasu; 3) Zeby każdemu dŕieżwawcy obja-wiano было ze wzjęciem въ тѣмъ poświadczenia, że въ razie niewniesienia въ zakreszonych terminachъ corocznychъ ratъ należności zъ rzeczy pożyczki, за-кладъ kredytowy, pomimo wszelkichъ zobowŕażańъ dziedzicѣвъ danychъ jużъ po ewikcyi, przystąpi do opisania i przedaży majątku przeroczonego, i 4) Ażeby zawierane на тѣй zasadzie pomiędzy żydami i dziedzicami kontrakty, były naprzódъ właściwymъ kredytowymъ zakładomъ на rozpatrzenie skła-dane.

Urzędnikъ do poleceńъ komisorskiej комиссіи Brzeście Litewskiego, radca kolegialny Wosinski, zostałъ mianowany zasiadającymъ въ ogólnymъ składzie тѣй комиссіи, zъ prawemъ głosu.

WІADOMOŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 12 stycznia.

Гловнѣдовѣдзѣць армія Кавказкѣ и namiestnikъ Kaukaski, jenerał-adjutantъ, jenerał-feldmarszałekъ książę Bariatynski назначенъ zostałъ członkiemъ rady państwa, zъ pozostaniemъ въ dotychczasowychъ obowŕażkachъ i godnościachъ.—Liczącъ się przy 1-jejъ dywizyi jazdy gwardyj, orszaku J. C. M. jenerał-majorъ Annienkowъ 7-my назначенъ zostałъ naczelnikiemъ 1-go okręguъ korpusu żandarmerji, zъ pozostaniemъ въ orszaku N. P., на мѣсце jenerał-porucznika hrabiego Cukato.

Przezъ Najwyżęjъ zatwierdzonejъ 22 października 1859 r., protokółъ komitetu o urzędzeniu żydѣвъ, ministrowi skarbu zostawiono zrobić potrzebne rozporządzenie въ zakładachъ kredytowychъ, iżby въ tychъ guberniachъ, gdzie żydomъ prawo zamieszkaćъ pozwala, pozwolono imъ тежъ было osiedlać się на ziemiachъ въ tychъ zakładachъ zastawionychъ, zъ zachowaniem, przy zawieraniu przezъ żydѣвъ zъ dziedzicamiъ tychъ dóbrъ, warunkѣвъ następnujących: 1) Zeby kontrakty не могли obejmować въ sobie takichъ warunkѣвъ, на mocy которыхъ mogłaby odejść въ nowąъ posiadłośćъ jakakolwiekъ częśćъ zastawnego majątku; 2) Zeby, przy oddaniu въ dŕieżwawęъ majątkѣвъ, zabezpieczającychъ, próczъ głównejъ pożyczki, i наста-

Wъ газетѣ „Telegrafъ Kijowski“ czytamy: Od Nowego roku, въ skutekъ rozporządzenia pana jenerał-gubernatora księcia Iarjona Wasilczykowa, Kijowski zarządъ gubernjalny rozpocząłъ swe czynności на nowychъ zasadachъ dla reorganizacjiъ przyjętychъ. Wszystkie znajdujące się въ m. Kijowie instytucje gubernialne wydziału ministerstwa spraw wewnętrznychъ, jako то: rządъ gubernjalny, zarządъ medyczny, komitetъ zdrowia, komitetъ szczy-pienia ospy, komisja żywności i osѣbny urzѣdъ o ziemskichъ powinnościachъ, oraz komisja budownicza i drogowa łączą się, podъ względemъ przewodu sprawъ ichъ kancelarijъ i ułatwienia formъ porządku kancelarijnego, въ jeden ogólny zarządъ gubernjalny, podъ prezydencjąъ naczelnika gubernji. Celъ główny, dla którego osiągnięcia została przedsięwzięta obecna reorganizacja, jest następnujący: въ jeden gubernjalny zarządъ połączyćъ różne porozłączane jego części; skasowaćъ wewnętrzny korespondencjęъ między niemi; ułatwić wzajemne udzielanie sobie potrzebnychъ sprawdzeńъ i wiadomości; ustanowićъ kolegialne rozstrzyganie interesѣвъ przezъ protokoły, jedynie въ sprawachъ większejъ wagi i rzeczywiście tego potrzebującychъ, wszelkie zaśъ inne pozostawićъ do rozwiŕżywania władzy gubernatora, vice-gubernatora i завѣдующихъ wydziałami; uwolnić zarządъ od rozpa-

СТАТИСТИЧЕСКІЙ ОЧЕРКЪ ГОРОДА ВІЛЬНО.

(Продолженіе).

Въ 3-й части:

Улицы.

Остробрамская, (правая сторона). 32. Большая, (Wielka). Замковая правая сторона). Св. Янская, (тоже). Шклянная (тоже). 33. Субочъ, названа такъ или отъ Польскихъ з ubosza, т. е. со стороны, съ боку, или отъ собаки. 34. Савичъ, древняя улица, получившая названіе отъ Савы, имѣвшаго здѣсь домъ. 35. Зарѣчная, за рѣкою Вилейкою. 36. Ботаническая, ведетъ въ ботанической, нынѣ генералъ-губернаторскій садъ. 37. Полоцкая, на Зарѣчьи, по тракту въ Полоцкъ. 38. Поплавская, ведетъ на Поплавы, загородныя живописныя мѣста. 39. Райская, названа такъ потому, что вела въ Рай, загородную усадьбу Іезуитовъ.

Переулки.

24. Никодемскій, получившій названіе отъ костела Св. Никодима, нѣкогда здѣсь существовавшего. 25. Голубовича, называется такъ отъ того, что здѣсь нѣсколько домовъ и пивоваренный заводъ принадлежали Голубовичу. 26. Казимировскій, возлѣ Казимировскихъ казармъ. 27. Лоточекъ, отъ слова лотокъ, улица эта довольно круто идетъ сверху внизъ. 28. Св. Михайловскій, ведетъ къ ко-

стелу Св. Михаила. 29. Анатомическій, прежде Спаскій, возлѣ б. Анатомическаго театра, б. митрополитальнаго собора Пречистыя Богородицы, при коемъ былъ придѣлъ во имя Св. Спаса, отъ чего улица и городскія ворота назывались Спаскими. 30. Бернардинскій, ведетъ къ монастырю и костелу ке. Бернардиновъ. 31. Королевскій, при немъ стоитъ мельница, называемая королевскою. 32. Сафьянникъ, здѣсь выдѣлываютъ сафьяны. 33. Шварцовый, гдѣ въ XVI ст. жилъ какой-то Нѣмецъ Шварцъ, выучившій Виленскихъ кирпичниковъ отлично выдѣлывать кирпичъ. 34. Дворцовый, отъ дворца. 35. Бахита, отъ слова бахита, —укрѣпленіе. 36. Мисіонерскій, отъ б. монастыря и костела ке. мисіонеровъ. 37. Копаница, на берегу канала, ведущаго въ Вилейку, — отъ слова копать. 38. Бѣлый. 39. Поповицна (см. предмѣстья). 40. Зайцева, здѣсь былъ домъ Зайцева.

Въ Антокольскомъ форштатѣ —улицы: 40. Антокольская, (см. предмѣстья). 41. Сенаторская, вела къ дому сенатора князя Сабѣги.

Переулки:

41. Набережный. 42. Сенаторскій. Самыя многочисленныя улицы: Большая, Замковая, Св. Янская, Нѣмецкая, Шклянная, Яткова, Жидовская, Жмудская. Красивѣе всѣхъ: Остробрамская, Большая, Замковая, Дворцовая, Доминиканская, Нѣмецкая, Виленская.

Площади:

Нынѣ въ г. Вильнѣ 19 площадей. Всѣ отъ,

за исключеніемъ ратушнаго и коннаго рынка, устроены въ нынѣшнемъ столѣтіи. Площади эти слѣдующія:

1. Каедральная, возлѣ Каедральнаго римско-католическаго собора. 2. Дворцовая, возлѣ дома г. генералъ-губернатора, украшенная въ 1850 году фонтаномъ. 3. Ратушная, возлѣ ратуши. 4. Георгіевская, вблизи костела Св. Георгія, наупротивъ эскерцирауза, между Виленскою улицею и Георгіевскимъ проспектомъ. 5. Конная, за Острою Брамою на право, гдѣ производится торгъ лошадьми. 6. Зеленый рынокъ, при Св. Стефанской улицѣ, гдѣ продаются огородныя овощи. 7. Птичный рынокъ. 8. Обжерные ряды. 9. Игнатьевская, возлѣ игнатьевскихъ казармъ. 10. Казимировская, предъ казимировскими казармами. 11. Остробрамская, за Острою Брамою. 12. Рыбная, на берегу Вилейки, гдѣ продаютъ рыбу. 13. Скотская. 14. Дровяная, при позавальной улицѣ, гдѣ продаютъ дрова. 15. Замковая, между, каедральнымъ соборомъ и замковою горою, нынѣ здѣсь устроены бульваръ. 16. Зарѣчная, въ томъ мѣстѣ, гдѣ зарѣчная улица раздѣляется на двѣ, именно: Поповицну и Полоцкую. 17. Сороки, на берегу Виліи вблизи рыбнаго рынка. 18. Св. Петра, при костелѣ тогоже имени и 19. Трипитаровъ, при костелѣ Іисуса Христа.

Мостовая: первое постановленіе на счетъ мостовой мы встрѣчаемъ въ 1630 году, когда начали собирать по грошу съ каждаго воза, въѣзжающаго въ городъ на устройство и починку мостовой. До конца минувшаго столѣтія толь-

ко главнѣйшія улицы имѣли мостовую: Замковая, Трокекая, св.-Янская, Вилейская, Жидовская, Нѣмецкая, Шклянная, Рудническая, Острая, Конская, Субочъ, Спасская.

Нынѣ всѣ улицы и переулки, составляющіе самый городъ и даже большая часть предмѣстій имѣютъ каменную мостовую, главныя улицы торцевыя тротуары, устроенныя въ 1836 и 1837 годахъ б. Виленскимъ генералъ-губернаторомъ княземъ Н. А. Доргорукимъ. Вообще мощеныхъ улицъ 33, переулковъ 16 и площадей 12.

Дома. Число домовъ въ прежнія столѣтія въ Вильнѣ опредѣлить трудно, но, судя по числу домовъ, истребленныхъ въ разное время пожарами, какъ описали намъ современники, можно заключить, что число ихъ было довольно значительно. Во время пожара въ 1610 сгорѣло 4700 домовъ, по сказанію же лѣтописцевъ (Ростовскій) сгорѣла большая часть города; по этому Крашевскій полагасть, что тогда въ Вильнѣ могло быть всего домовъ до 7000. Въ 1695 г., за воротами Субочъ было уже 20 домовъ, а за Острыми 146. Въ 1715 г. въ вѣдѣніи одной только ратуши было 669 домовъ. Въ 1726 году было 1225 усадебъ, въ вѣдѣніи Магдебурской юрисдикціи, исключая домовъ духовенства и другихъ, состоявшихъ на особыхъ правахъ. Въ 1748 году сгорѣло палатъ 17, большіхъ каменныхъ домовъ 32, меньшихъ 200, деревянныхъ же, какъ пишетъ Яхмичъ, нѣскольکو тысячъ; изъ этого видно, что большая часть

рых других дѣлъ, передавъ ихъ въ подлежащія для нихъ вѣдомства, и вообще сократить формы дѣлопроизводства и излишнюю переписку. Соединяемы въ одно губернскаго управления учрежденія, по своей дѣлѣ, степени и объему ихъ власти и обязанности, сохраняютъ существующія о нихъ постановленія. Губернское управление состоитъ изъ слѣдующихъ отдѣленій: 1) временнаго; 2) полицейскаго; 3) сѣдовскаго; 4) хозяйственнаго; 5) земскаго, состоящаго изъ комиссій народнаго продовольствія и особаго присутствія о земскихъ повинностяхъ; 6) врачебнаго, состоящаго изъ врачебной управы и комитетовъ: здравія и оспеннаго; 7) строительнаго—(строительная и дорожная комиссія). Временное отдѣленіе, какъ и самое названіе показываетъ, существуетъ временно, впродъ до указаннаго срока. Оно состоитъ изъ двухъ столовъ, въ которые должны поступить дѣла бывшихъ: канцелярій присутствія, ревизионнаго стола, нѣкоторыхъ отдѣленій губернскаго управления и изъ канцелярій начальника губерніи, также начальнику этого отдѣленія поручено завѣдываніе газетнымъ столомъ и типографіей, казначейской частью и архивомъ. Присутствія присоединяемыхъ къ губернскаго управленію учрежденій остаются въ нынѣшнемъ своемъ составѣ до того времени, когда начальство признаетъ нужнымъ сдѣлать и въ этомъ соответственныя измѣненія. На обязанности этихъ присутствій лежитъ разрѣшеніе въ отдѣленіяхъ тѣхъ дѣлъ, которыя требуютъ коллегіальнаго разсмотрѣнія. По предметамъ же, требующимъ общаго обсужденія, въ каждое изъ отдѣленій, имѣющихъ присутствіе, призываются къ засѣданію изъ прочихъ отдѣленій тѣ члены, свѣдѣніе или содѣйствіе коихъ окажется необходимымъ и полезнымъ для обсуждаемаго дѣла. Должности секретарей въ отдѣленіяхъ, опредѣленные штатами губернскихъ правленій, упраздняются. Скрѣпа бумагъ исходящихъ и проектовъ журнальныхъ постановленій по столамъ губернскаго управления возлагается на столоначальниковъ. Передавая главныя основанія

преобразованія Кіевского губернскаго управленія, не можемъ не радоваться новой реформѣ, въ коей главное вниманіе обращено на упрощеніе канцелярскихъ формъ, стѣснявшихъ постоянно лишь, имѣвшихъ дѣла въ присутственныхъ мѣстахъ и нѣрѣдко служившихъ предлогомъ къ проволочкѣ дѣла и выжиданію интереснаго просителя. Нѣтъ сомнѣній, что означенная реформа, по примѣненію на практикѣ, будетъ измѣнена къ лучшему и болѣе полному порядку дѣлопроизводства.

В И Л Ы Н О.

Происшествія въ Виленской губерніи за первую половину января: Пожаровъ было 8 случаевъ; убытка на 3,264 р. Самый значительный пожаръ произошелъ въ им. Лучай гр. Мостовскаго (Виленскаго уѣзда), гдѣ истребленъ жилой домъ, причѣмъ найдены сгорѣвшими крестьянинъ Михаилъ Щекота 80 л. Кроме того въ Свенцянскомъ уѣздѣ въ застѣвкѣ Жездрелка, принадлежащемъ къ имѣнію Шубишкѣ, пом. Войничскаго, во время пожара лишился жизни жена аренднаго владѣльца Антолина Подлецка 40 л. и сынъ ея Нарцызъ 8 лѣтъ.—Скоропостыжно умершихъ 1, утонула 1, женщина, замерзъ 1 крестьянинъ, придавленъ деревомъ 1, убитъ опрокинувшись отъ ухаба возомъ съ дворяни 1. Въ Вильнѣ найдены мертвый ребенокъ зарытый въ снѣгу; скоропостыжно умеръ тит. сов. Іосифъ Доманскій. Виленскаго уѣзда, Волколатскаго общества, казенная крестьянка изъ деревни Христова, дѣвка Магдалена Мальцова, въ хлѣбѣ родила ребенка, котораго тотчасъ съѣли запертыя въ ономъ свиньи. Въ им. Повары, въ Ошмян. уѣздѣ умеръ владѣлецъ онаго помѣщика Гиларій Снадзкій, отъ болѣзни карбункулъ. Велѣдъ за тѣмъ въ томъ имѣніи появилась неизвѣстная болѣзнь на рогахъ скота.— Въ Дисненскомъ уѣздѣ чума на рогаго скота прекратилась.

трыванія справъ судовыхъ и нѣкоторыхъ иныхъ, отдавши ихъ до вѣдѣній урядовъ, и въ общности сократить формы постановленія судебного и збыточные коммуниканіе между собой. Поłączone в одинъ зарząd gubernjalny urzędu, co do swojego celu, stopnia i obszerności swęj wladzy i obowiazkow, zachowujac istniejace o nich ustawy. Zarząd gubernjalny składa się z wydziałów następujących: 1) czasowego; 2) policyjnego; 3) sledczego; 4) ekonomicznego; 5) ziemskiego, składającego się z komisji żywności i osobnego urzędu o powinnościach ziemskich; 6) medycznego, składającego się z urzędu lekarskiego i komitetów: zdrowia i szczepienia ospy; 7) budowniczego (komisja budownicza i drogowa). Wydział czasowy, jak to już z samęj nazwy widać, istnieje tylko przez czas jakiś, nim doświadczenie właściwej drogi nie wskaże. Składa się dopiero z dwóch stołów, do których mają przejść sprawy byłych: kancelarii sądowej, stołu rewizyjnego, niektórych wydziałów zarządu gubernjalnego i z kancelarii naczelnika gubernji; naczelnikowi tego wydziału poruczone też zawiadywanie stołem gazetowym i drukarnią, częścią kassjerską i archiwum. Sądowe urzędy do zarządu gubernjalnego przyłączonych, pozostają w dotychczasowym swym składzie do czasu, nim zwierzchność nie uzna za rzecz potrzebną poczynić i tu właściwe zmiany. Do obowiązku tych sądowych należy rozstrzygnięcie w wydziałach spraw takich, które potrzebują rozpatrzenia kolegjalnego. W przedmiotach zaś, ogólnego rozstrzasania potrzebujących, do każdego wydziału mającego swą sądowę, przywołują się na posiedzenie i z innych wydziałów członkowie, których wiadomości lub pomoc okazać się potrzebne i pożyteczne przy roztrzasaniu sprawy. Posady sekretarzów wydziałowych, ustanowione etatami rządów gubernjalnych, zostały zniesione. Kontrasygnowanie papierów wychodzących i projektów postanowień protokolarnych w każdym stole zarządu gubernjalnego, wkłada się na stołnaczelników. Donosząc o tych

głównych zasadach reorganizacji Kijowskiego zarządu gubernjalnego, nie możemy się nie cieszyć z nowej reformy, w której główna uwaga zwróconą była na sprostowanie form kancelaryjnych, które ciągle kępowały osoby mające sprawy w miejscach sądowych, i które często służyły za pozór do przewłoki samęj sprawy i wycieczki strony interesowanej. Nie wątpimy, iż ta reforma, po hacznem zastosowaniu jej do praktyki, przyczyni się do rychlejszego i porządniejszego toku procedury.

W I L N O.

Wypadki w gubernji Wileńskiej w pierwszęj połowie styczni: pożarów było 8, straty poniesiono na 3,264 rub.; znaczniejszy pożar zdarzył się w powiecie Wileńskim w majątku Łuczaju hrabiego Mostowskiego, w którym pastwą płomieni stał się dom mieszkalny ze znajdującymi na zgłiszczy szczątkami włościanina Michała Szekota lat 80 wieku mającego; nado w Święciańskim powiecie w zaścianku Żezdrece do majątku Szubiszek obywatela Wojnickiego należącem, w czasie pożaru zgorzała żona dzierżawcy Antonina Podlecka lat 40 z osmioletnim synem Narcyzem.—Zmarł nagłą śmiercią 1, utonęła 1 kobieta, 1 włościanin zmarł, drzewo przybiło jednego i jeden został zabity przez wywrocony na drodze wóz z drzewem. W Wilnie znaleziono dzieciątko nieżywe w śniegu zakopane; nagle umarł radz. hon. Józef Domański. W Wilejskim powiecie w gminie Wolkołackiej skarbowa włościanka ze wsi Chrystowa, dziewczyna Magdalena Malcowa porodziła w chlewie niemowlę, które przez zamkniętych tam wieprzów natychmiast rozszarpane i zjedzone zostało.— W powiecie Oszmiańskim w majątku Ponarach dziedzic Hilary Snadzki umarł z karbunkułu, po czym w tymże majątku ukazała się zaraza na bydło.— W powiecie Dziśnieńskim było padać przestalo.

домовъ были деревянные, каменные же назывались палатами (palace) и принадлежали знатнѣйшимъ вельможамъ и духовенству. Королевскіе замки или дворцы, одинъ на горѣ, а другой въ низу подъ горою, составляли какъ бы отдѣльный городъ. Въ нижнемъ, или такъ называемомъ, кривомъ графѣ находили убожщце въ случаѣ нападенія 14-ть т. человекъ.

Самыя величественныя зданія въ городѣ Вильнѣ принадлежали князьямъ Радзивилламъ, Ходкевичемъ, Сапѣгамъ, Кшишкѣмъ, Слушкѣмъ, Огинскимъ, Пацамъ и др. Князья Радзивиллы во время могущества своего имѣли въ Вильнѣ не только много палатъ и строеній, но владѣли почти цѣлою нынѣшнюю Виленскую улицу до Зеленаго моста и далѣе на дѣво, выѣвшими Лукшиками до Закретской земли; имъ же принадлежало все пространство по берегу Вилии до арсенала, часть земли за Троцкими воротами и Сиплишки.

Всѣ эти палаты имѣли почти одинаковый видъ и устройство. Просторный дворъ, окруженный каменною стѣною съ большими, въ готическомъ вкусѣ, воротами, на фронтонѣ главнаго дома, или палатъ красовались гербы владѣльцевъ, рисованные или рѣзные, а иногда лѣнные. Эти же гербы украшали почти каждую часть въ домѣ, до такой степени, что даже изрѣзцы были съ гербами. Вокругъ главныхъ палатъ безъ всякой симметріи были разбросаны разныя жилия строенія, кухни и обширныя погребя со сводами, во многихъ мѣстахъ до сихъ поръ уцѣлѣвшими. При многихъ домахъ были обширныя сады, тоже обнесенныя каменною стѣною, съ нѣшами внутри, въ которыхъ были нарисованы разныя изображенія звѣрей, птицъ, или же разныя фрески. Вообще, эти палаты строились въ квадратъ и занимали пространство до 100 шаговъ въ длину; по угламъ каменнаго забора были башни, а ворота всегда было двое, одинъ на супротивъ другихъ; объ обширности прежнихъ домовъ можно судить по бывшимъ домамъ Ходкевича, нынѣ учебнаго округа, и Радзивилловъ, гдѣ потомъ была клиника, кои оба имѣютъ по два входа, одинъ съ Большой улицы, а другой съ улицы Савиты.

Къ числу большихъ каменныхъ зданій относятся коллегіумъ, потомъ академія Іезуитовъ, гдѣ нынѣ гимназія, при костелѣ св. Іоанна, а также Іезуитскіе дома при б. костелахъ св. Казимира, св. Рафаила, св. Игнатія (гдѣ нынѣ Игнатевскія казармы), св. Іакова, монастыри: Бернардиновъ, Доминикановъ, Піаровъ, монаховъ св. Василія и др. Всѣ монастыри были каменные и имѣли свой отличительный, мрачный, сохранившійся и до сѣлѣ, характеръ. Длинные корридоры, не большія кельи и огромныя двѣ залы, изъ коихъ одна была (refektarz) столовая, а другая бібліотека. Почти при каждомъ монастырѣ былъ садъ, обведенный вокругъ каменною стѣною.

Дома бѣднѣйшихъ жителей были болѣею частью одноэтажныя, деревянные; но безпрестанные пожары заставили правительство въ XVIII ст. издать повелѣніе, воспрещающее строить на главныхъ улицахъ деревянные дома.

Въ 1836, домовъ въ Вильнѣ считалось 1911. Нынѣ, нераздѣльныхъ, застроенныхъ, въ одномъ очеркѣ и одного хозяина или вѣдомства 1635 усадьбъ.

Изъ отчета Виленскаго полиціимейстера за 1845 годъ видно, что въ городѣ Вильно домовъ, въ которыхъ живеть:

Отъ 5 до 10 человекъ	421.
— 10 — 20 —	632.
— 20 — 30 —	344.
— 30 — 40 —	222.
— 40 — 50 —	72.
— 50 — 60 —	32.
— 60 — 70 —	34.
— 70 — 80 —	25.
— 80 — 90 —	27.
— 90 — 100 —	25.
— 100 — 120 —	8.
— 120 — 140 —	5.
— 140 — 160 —	3.
— 160 — 180 —	2.
— 180 — 450 —	6.

Всего 1860. Въ послѣдніе годы число домовъ увеличилось.

Изъ этаго же отчета видно, что дома сіи оцѣнены были на сумму 4,729,354 р. 63 к. с. Застрахованныхъ домовъ было 52, на сумму 416,688 руб. сереб.

Къ числу отличнѣйшихъ зданій по величинѣ и архитектурѣ нынѣ принадлежатъ: генераль-губернаторскій домъ, городова ратуша, зданіе гимназіи и обсерваторіи, домъ попечителя округа, корпуснаго командира, гражданскаго губернатора, губернскаго правленія, челоуколюбиваго общества, почтоваго вѣдомства, дворянскій институтъ, дома Миллера, Шульца, Вильгоцкой, Гликсберга и нѣк. др.

Число домовъ въ Вильнѣ не соответствуетъ въ сравненіи съ другими городами, числу населенія (60 т.). Это происходитъ отъ того, что почти всѣ Виленскіе дома имѣютъ особые флигеля во дворѣ, нѣкоторые съ воротами съ двухъ улицъ, (напр. дома: князя Огинскаго и Марциновскаго имѣютъ входы съ Польскаго переулка и Рудникской улицы, Клоца съ Нѣмецкой и Жидовской, Вильгоцкой съ Троцкой и Виленской, Свѣнцянскихъ со Скоповки и Каедральной площади и мн. др.

Дома въ Вильнѣ, соединенные одинъ съ другимъ, безъ всякихъ отдѣловъ, придаютъ ей видъ большого и древняго города; большая часть домовъ не представляетъ удобства, какъ по распределенію комнатъ такъ и потому, что въ нихъ обыкновенно бываетъ одна только лѣтница, ведущая во всѣ этажи и ко всѣмъ жильцамъ. Въ послѣдніе три года, съ оживленіемъ города, развитіемъ общественной жизни, торговой и промышленной дѣятельности, много домовъ вновь строятся, многіе передѣлываются и украшаются сообразно съ современными требованіями.

Сады. Въ центрѣ города нѣтъ ни одного сада, за исключеніемъ только небольшого, но красиваго садика при домѣ генераль-губернатора. Публичный городской садъ, по-Сапѣжнскимъ называемый, на прострѣствѣ 5-ти десятиль, 1296 саж., находится на Антоколѣ при б. военномъ госпиталѣ. Любимая прогулка жителей въ послѣдніе годы въ другомъ саду генераль-губернатора, бывшемъ Ботаническомъ, основанномъ знаменитымъ профессоромъ Виленскаго университета Юидзиломъ, на берегу Вилейки, у подошвы Замковой, Трикрестовой и Бекешовоу горъ, весьма живописномъ по своему мѣстоположенію. Кроме этаго открытъ еще для публки садъ быв. Горскаго, нынѣ ба-

рона Ренне, за Острою брамою, большой садъ Корвеля на Росѣ и садъ Малиновскаго на Погулянкѣ. Садъ Струмиллы, на Рудникскомъ предмѣстьи, отличается изобиліемъ цвѣтовъ, фруктовъ и овощей.

До 1831 года жители города имѣли большое удобство для прогулокъ по бульварамъ, расположеннымъ у подошвы Замковой горы и на Антоколи, какъ равно и по горамъ Замковой и Трикрестовой. Бульвары эти уничтожены и заняты вмѣстѣ съ горами подъ укрѣпленія Виленской цитадели.

Въ предмѣстьяхъ частныхъ садовъ весьма много, но изъ нихъ нѣтъ ни одного особенно примѣчательнаго. Вообще же всѣхъ садовъ 143, огородовъ 359.

О свѣщеніи. Городъ освѣщается 190 газовыми и 400 масляными фонарями.

(Продолженіе впрѣд).

ПУТЕШЕСТВІЕ ПО ЗАМКОВОЙ УЛИЦѢ ВЪ ВИЛЬНѢ.

(Статья Павла Кукольника).

(Продолженіе).

Поворотимъ теперь на право. Здѣсь благосклонный читатель нужно намъ вооружиться особеннымъ вниманіемъ. Передъ нами предмѣтъ большой важности и чтобы объяснить его вполнѣ, намъ надобно заглянуть въ глубокую древность.—Вотъ стѣны зданія принадлежащаго здѣшней гимназіи. А какъ наше путешествіе состоитъ по большей части изъ воспоминаній, то при этомъ случаѣ невозможно хотя слегка не конуется періода успѣховъ просвѣщенія въ Литвѣ.

Воинственныя Литва, которой дѣятельность направлена была совершенно къ иной цѣли, медленными шагами подвигалась къ той степени образованія, на которой застало ее начало послѣдняго столѣтія.—Колен, которыя она проходила по этой части такъ занимательны, что мы считаемъ долгомъ оживить въ памяти нашей, хотя вкратцѣ, тѣ событія, кои знаменовали стремленіе ея къ просвѣщенію.

Образозаніе начало проникать въ Литву вмѣстѣ съ распространеніемъ христіанства. Съ покореніемъ Литовцами Русскихъ областей, многіе принесли отъ туда въ Литву свой языкъ и письмена; постоянныя сношенія съ Ганзейскими городами, особенно при Гедиминѣ, многіе переселенцы, коимъ предоставлялись ихъ законы и свободное исповѣданіе ихъ вѣры, естественнымъ образомъ—могли имѣть большое влияние на просвѣщеніе въ Литвѣ. Первое училище въ Вильнѣ основано было при кафедральномъ Р. К. соборѣ, какъ полагаютъ Ярошевичъ, въ одно время съ основаніемъ самаго собора, т. е. въ 1387 г. Такія же училища существовали для исповѣдующихъ православію вѣру при церквахъ.

Въ 1592 году Русскіе получили привилегію на содержаніе при Троицкомъ монастырѣ школы, въ которой юношество обучалось Греческому, Латинскому, Русскому и Польскому языкамъ.—Само собою разумѣется, что такое образованіе было недостаточное, въ особенности при безпрерывно укрѣплявшихся сношеніяхъ Литовцевъ съ Польшею, въ которой просвѣщеніе стояло на несравненно высшей степени.—

Чтобы облегчить Литовцамъ путь къ пріобрѣтенію полезныхъ свѣдѣній, Ядвига въ 1397 году основала на свой счетъ особенную коллегію для 12 Литовцевъ при Прагскомъ королевскомъ университетѣ въ Богеміи,—а вмѣстѣ съ тѣмъ сдѣлала значительныя пожертванія, для усовершенствованія Краковской академіи, въ которую дѣти знатнѣйшихъ и богатыхъ Литовцевъ отправляемы были для обученія высшимъ наукамъ, преимущественно Богословію.— Но въ этой академіи обучались по большей части только тѣ, кои посвящали себя духовному званію. Сигизмундъ Августъ въ 1566 году основалъ при костелѣ св. Іоанна училище правовѣдѣнія. Этимъ училищемъ управлялъ кустоесъ Виленской кафедры Петръ Роузіуеъ.—Тамъ преподаемы были права: Римское, Саксонское, Магдебургское и Литовское.

Въ такомъ состояніи находилось просвѣщеніе въ Литвѣ до появленія въ ней диссидентовъ. Распространяя новое ученіе въ Литвѣ, они въ короткое время пріобрѣли множество послѣдователей, а между ними знатнѣйшихъ Литовскихъ сановниковъ.—При ихъ содѣйствіи они завели многія училища, въ которыхъ кругъ свѣдѣній былъ обширнѣе, а изложеніе наукъ яснѣе и точнѣе. Князь Николай Радзивиллъ Черный основалъ для нихъ Гимназію въ Вильнѣ существовавшую до 1640 года.—Также появились диссидентскія гимназіи и въ другихъ городахъ, какъ то: въ Слуцкѣ, Кѣйданахъ, Несвижѣ, Новогрудкѣ, Заславѣ, Меречѣ, Ковиѣ, Витебскѣ. Диссиденты завели въ разныхъ городахъ типографіи, изъ коихъ въ Вильнѣ извѣстны были: Радзивилловская, Данила Ленчицкаго, Іоанна Карцани, и Іоанна Глебовича.—Впрочемъ до прібытія диссидентовъ были уже типографіи въ Литвѣ, въ которыхъ печатались по большей части церковныя книги. Въ числѣ ихъ въ Вильнѣ находились типографіи Бабича и Мамоничей. Въ послѣдней, кроме церковныхъ книгъ напечатаны: описаніе Литовскаго Трибунала, третій статутъ Литовскій на Русскомъ и первый переводъ его на Польскомъ языкахъ.

Успѣхи диссидентовъ могли бы оказать благотворное влияние на умы Литовскаго народа, въ которомъ начало уже обнаруживаться сильное стремленіе къ пріобрѣтенію полезныхъ знаній и распространенію въ отечествѣ просвѣщенія,— но стремленіе это было остановлено прібытіемъ Іезуитовъ.

Орденъ этотъ, пользуясь покровительствомъ королей и буллами папъ принявъ въ руки свои управленіе народнымъ образованіемъ и заводилъ повсюду свои училища и коллегіи. Въ 1570 г. открыта была имя Виленскаго коллегія при костелѣ св. Іоанна, въ составъ которой вошло и вышеупомянутое училище правовѣдѣнія, существовавшее 13 лѣтъ.—Ректоромъ ея былъ ке. Станиславъ Варшевицкій.—Стараніями епископа Протасевича и новообращеннаго Іезуитами вельможи Іоанна Ходкѣвича, со всѣхъ сторонъ привозили дѣтей въ новое заведеніе для обученія.—Чтобы облегчить стекающемуся въ Вильно для обученія юношеству средства къ содержанію въ городѣ, учреждены на счетъ епископа при коллегіи конвиктъ, а для бѣдныхъ учениковъ бурса, къ которой вскорѣ присоединены двѣ другія бурсы: Байнатовская и Корсаковская. Сигизмундъ Августъ подарилъ коллегіи прекрасную свою бібліотеку, хранившуюся въ

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.
POGLĄD OGÓLNY.

Oczekiwana z niecierpliwością mowa tronowa królowej Wiktorji została nakoniec wyrzeczona na d. 24 b. m. Redakcja jej pozornie zaniedbana, jest owocem długiego i pracowitego namysłu, aby nie nie powiedzieć, coby rząd angielski na przyszłość wiązać mogło. Wprawdzie królowa oświadcza, że niezgodzi się, aby jakkolwiek siła obca narzuciła Włochom środkowym rząd lub konstytucję, przeciwną życzeniom ludności; ale właśnie to najważniejsze pytanie, co Anglja rozumie pod wyrazami siła obca? królowa zastawiła niewyjaśnionem. Dziennik austriacki „wschodnio-niemiecka poczta“ domyśla się: „że Anglja nie mieć nie będzie przeciw interwencji piemontskiej, ależ, w takim razie i Neapol miałby prawo wprowadzić siły swoje do posiadłości papieskich, bo Neapol, równie jak Piemont, jest państwem włoskiem. Rozumując logicznie i Austrija, jako państwo Włoskie, miałaby prawo wtargnąć do Włoch środkowych.“ Wspomniany dziennik doradzać tego nie chce, „ale jeżeli Anglja, poczytuje Austrię za państwo niewłoskie, tém bardziej Francję za także uważać powinna, i jeżeli mowa tronu nie jest tylko czezą frazeologja, musi koniecznie mieć to znaczenie, iż Anglja nalegać będzie, aby i wojska francuzkie z Włoch ustąpiły. Takie pojmowanie wyrazów użytych przez królowę jest jedynie prawdziwe.“

Dziennik „ruski inwalid“, z większą jeszcze dokładnością rozbiiera mowę tronową. Pełne znaczenia wyrazy, w których się o nię odzywa, godne są powtórzenia. „Przeszłoroczna mowa lorda Derby, mówi inwalid, lubo zapowiadała neutralność w wojnie między Francją i Austriją, okazywała jednak widoczną przychylność ku Austriji. Wątpić niemożna, że jeśli lord Derby utrzymał się był na czele rządu, wojna wzięłaby inny obrót; jak równie, że jeśli lord Palmerston był wówczas pierwszym ministrem, przy zachowaniu ścisłego przymierza z Francją, niedozwoliby Austriji zerwać pokoju, i kongres doradzony przez Rossję przyszedłby do skutku. Owoż nieprzyjaźń lorda Palmerstona ocaliłaby Austrię, życzliwość zaś lorda Derby przyprowadziła ją o tak ciężkie klęski. Obecnie królowa zapowiada, iż chce przestrzegać zasady, aby żadne państwo obce nie narzuciło przemocą Wło-

chom jakiegokolwiek rządu lub konstytucji. Spodziewa się, że sprawa włoska rozwiązana będzie w sposób zadowolający. Wszakże te wyrazy nie wyjaśniają planu gabinetu londyńskiego, ani mówią kogo zadowoli spodziewane rozwiązanie. Zapewne nie Papieża, nie Austrija, nie Areyksiąż; a więc oczywiście Piemont, Francję, Anglję i średnie Włochy. Zadowolony w tym względzie, że nie zapali się we Włoszech europejska wojna. Państwa nierade z rozwiązania, ograniczą się protestacją i nieuznaniem nowego porządku rzeczy. Ale Hiszpanja, Portugalja, Szwecja, ale Prussy i Rossja, które miały udział w traktatach 1815 r., na mocy których utworzono księstwa i oddano Papieżowi kraje, posiadane przezeń do 1791 r. coż nastąpiłoby wówczas, jeśli i te państwa przyłączyły się do protestacji Papieża, Austriji, Neapolu i Areyksiąż wzytanych z ich dziedzictw? Wówczas rozwiązanie dwóch mocarstw zachodnich, którego by niewsparła zgoda powszechna, nie byłoby wcale zadowolające. Mowa tronowa dwukrotnie powtarza, że Anglja nie znieśnie o b e c j interwencji, lecz i te wyrazy nie są zadowolające.

Wiadomo że pierwszy minister neapolitański Filangieri wystąpił z gabinetu dla tego, iż na radzie przekładano wysłać wojska na pomoc papieżowi. Coż wtenczas jeśli to rzeczywiście nastąpi? Austrija i Francja w Villafranca, Anglja zaś w drodze dyplomatycznej postanowiły, aby we Włoszech nie było o b e c j interwencji. Lecz Neapol jest częścią Włoch, o uchyleniu jego pośrednictwa nie powiedziano. Natenczas i Piemont i całe środkowe Włochy powstaną, a więc zamiast wojny Francji z Austriją, wybuchłaby wojna domowa między Włochami. Czyż Europa dozwoli na podobną wojnę i jej następstwa? „

Zaprzeczyc niemożna słuszności tych uwag, zdaje się wszakże, że natrącona przez królowę myśl układów poosobnych z gabinetami wielkich mocarstw, o ustalenie przyszłe krajów włoskich, nastęrczy możność załatwienia tej trudnej sprawy bez rozlewu krwi i bez gorszących protestacji, które, zasiewając nieufność między rządami, zmuszając do utrzymywania znacznych sił zbrojnych, tamowałyby rozwój ulepszeń wewnętrznych tak gorąco i tak powszechnie życzonych. Z drugiej atoli strony, wszystkiego lękać się można. Oto zwerbowane zastępy Austriaków, Bawar-

czyków i Szwajcarów zalegają Marchje; składki pieniężne zebrane w krajach katolickich napełniły skarb papieski, młody król obojga Sycylii odpycha radę doświadczonego sługi korony; Ferdynand lotaryński, podług najświeższych wieści, już będący w Ankonie, wyjaśnienie sądowe spisów w Toskanji knowanych, zdolne lud do zemsty pobudzić, rozpacz Weneccjan, nietrafność postępowania Austriji, mogą lada chwilę wywołać przeciw sobie pałające nienawiscia drużyny. Groźna burza wisi nad Włochami; bogdajby obrońcy ich dołi nie opóźniali się ze słowem rozejmu i pojednania!

ANGLJA.

Londyn 24 Stycznia.

Parlament został otwarty dzisiaj przez królowę osobiście.

Około g. 2, orszak królewski wyruszył z pałacu Buckingham do Izby lordów.

Członkowie tej Izby zebrali się w stroju urzędowym. Małżonki parów, otrzymawszy wstęp do sali posiedzeń, utworzyły wokoło tog pasowych lordów świetny wieńiec z kwiatów, drogich kamieni i koronek.

Królowa miała białą atlasową suknię, szytą złotem, długi płaszcz z purpurowego aksamitu i diadem brylantowy. Koronę państwa niósł po prawej stronie królowej margrabia Winchester.

Herold wezwał izbę gmin, aby przybyła przed kratki izby lordów. Przedstawiali ją mowca, lord Palmerston lord I. Russel, sir Georg Grey, G. C. Lewis, pp. Gladstone, Sidney Herbert, i znaczna liczba członków izby niższej. Skoro królowa zasiadła na tronie, lord kanclerz podał jej K. M. mowę tronową.

Wnet milczenie pełne uszanowania nastąpiło. Królowa tak czytać zaczęła:

„Milordowie i panowie!
„Z wielkiem zadowoleniem widzę was znowu zgromadzonych na parlament i zasięgam waszej pomocy i waszego zdania.

„Stosunki moje z państwami obcymi nie przestają być przyjaznymi i zaspokajającymi.

„Przy zamknięciu ostatniej sessji oświadczyłam, iż czyniono mi przełożenia, aby upewnić się, czy w razie otwarcia konferencji wielkich mocarstw dla obmyślenia urządzeń ściągających się do stanu obecnego i przyszłego Włoch, będzie przezemnie wysłany pełnomocnik dla znajdowania się na tej konferencji.

„Jakoż następnie otrzymałam od cesarza Austrijskiego i cesarza Francuzów urzędowe wezwanie do wysłania pełnomocnika na kongres, mający składać się z przedstawicieli ośmiu państw, które podpisały traktat Wiedeński 1815 r. Przedmioty któremi, jak zapowiadano, kongres powinien był się zająć, miały wyniknąć z zakomunikowania tra-

ktatów zurichskich. Na obradach zaś, przypuściwszy do mocarstw wyżej wspomnianych, dwory rzymski, sardyński i obojga Sycylii, miano obmyślić środki najwłaściwsze do dokonania pacyfikacji Włoch i oparcia ich pomyślności na podstawie niezachwianej i trwałej.

„Pragnąc zawsze przyczynić się do pokoju, przyjąłam wezwanie; lecz razem dałam wiedzieć, że na tym kongresie postanowiłam utrzymywać zasadę, aby żadna siła obca nie była użytą do narzucenia ludności włoskim jakiej szczególnej formy rządu lub konstytucji.

„Zaszyły okoliczności, które spowodowały odroczenie kongresu bez oznaczenia dnia jego zwołania. Lecz, czy to na kongresie, czy przy rokowaniach poosobnych, usiłować będę otrzymać dla ludności Włoskich uwolnienie od zbrojnej obcej interwencji w ich sprawy wewnętrzne; i mam ufność, że sprawy półwyspu włoskiego urządzią się bez nadwężenia pokoju i w sposób zadowolający. Wkrótce złożone wam będą pisma odnoszące się do tego przedmiotu.

„Znoszę się z cesarzem Francuzów w celu rozszerzenia stosunków handlowych między obudwoma narodami, i większego jeszcze skojarzenia związków przyjaznego przymierza między niemi.

„Kiedy wynikły spory między Hiszpanją i Marokiem, usiłowalam drogą przyjacielską odwrócić zerwanie pokoju; lecz z żalem wyznaję, że starania moje były bezskuteczne. Rozkażę złożyć wam pisma w tej mierze.

„Mój pełnomocnik i pełnomocnik cesarza Francuzów, spełniając swoje instrukcje stanęli u ujścia rzeki Peiho, aby udać się następnie do Pekinu, dla wymiany w tém mieście ratyfikacji traktatu zawartego w Tien-Tsin, stosownie do artykułu LVI tegoż traktatu. Orężem wzbroniono im przejścia, i utarczka zaszła między twierdzami chińskimi nad ujściem rzeki, i siłami morskimi, służącymi za eskortę pełnomocnikom. Wojska sprzymierzone rozwinęły w tém zdarzeniu swoją zwykłą waleczność, ale doznawszy strat znacznych cofnąć się musiały; przygotowuję więc wyprawę jednoczesną do Chin przy współdziałaniu cesarza Francuzów.

„Wyprawa jest przedsięwzięta, aby otrzymać wynagrodzenie i wykonanie zastrzeżeń traktatu zawartego w Tien-Tsin. Z zadowoleniem widzieć będę, kiedy prędkie zgodzenie się cesarza chińskiego na umiarkowane żądania, uczynione przez pełnomocników, uwolni od konieczności użycia siły. Rozkazałam aby dokumenta ściągające się do tej sprawy były wam złożone.

„Czyn spełniony bez upoważnienia przez jednego z oficerów Stanów zjednoczonych na wyspie San Juan, między wyspą Vancouver i stałym lądem, mógł spowodować stanowcze zatargi między moimi siłami i siłami stanów zjednoczonych. Wszakże te zatargi zostały odwrócone, przez rozsądne umiarkowanie moich dowódców morskich i urzędników administracyjnych, znajdujących się na miejscu, i przez układ pojednawczy tymczasowy,

верхнемъ замѣ. Даръ этотъ умноженъ былъ библиотекою суфрана Албина, уступленною коллегии Виленскимъ капитуломъ, а также подаренными ей собраниями рѣдкихъ въ то время книгъ, магистромъ Краснодарскимъ и Львомъ Сапругою.—Кромѣ того множество богатыхъ фамилий въ Литвѣ дѣлали безпрестанно записи на содержаніе заведенныхъ Іезуитами училищъ и коллегій, такъ что фондъ ихъ съ теченіемъ времени возросъ до испанскаго размѣра.

(Продолженіе слѣд.)

СМѢСЬ.

Никто, конечно, не сомнѣвается въ томъ, что для удовлетворенія рождающагося уже отчасти и у насъ стремленія, къ основательному изученію какой либо отрасли человѣческихъ знаний, необходимо имѣть и пособія къ тому, т. е. книги. Но откуда взять книги? Книгопродавецъ—издатель, называя непомѣрно высокую цѣну на свои изданія, кажется, общими силами стараются противодействовать большинству читающей публики въ возможности приобрести книги. Такъ мало они еще понимаютъ собственную свою выгоду! Потому необходимость публичныхъ библиотекъ становится въ наше время все болѣе и болѣе ощутительною, даже и въ тѣхъ городахъ, въ которыхъ находятся университеты и университетскія библиотеки; потому что послѣднія доступны не всякому, да и составляются онѣ не съ этою цѣлью. Сколько же у насъ публичныхъ библиотекъ, за исключеніемъ Императорской С-Петербургской? Существуютъ ли онѣ по крайней мѣрѣ въ центрахъ отдѣльныхъ странъ обширной Россіи? Есть ли публичная библиотека напр. въ Варшавѣ, Вильнѣ, Кіевѣ, Одесѣ, Тьольнѣ, Гельсингфорсѣ, Казани, Красноярскѣ? Нѣтъ! Даже въ Москвѣ, въ этомъ центръ Россіи, нѣтъ публичной библиотеки, хотя необходимость ея сознавали тамъ давно уже люди истинно образованные. Сознавали многіе—да, но никто не хотѣлъ или не рѣшался положить основаніе подобному учрежденію.

Бывшій московскій губернский предводитель дворянства Александръ Дмитріевичъ Чертковъ, извѣстный ученому міру своими археологическими со-

чиненіями, намѣренъ былъ дѣйствительно положить въ основаніе публичной библиотеки въ Москвѣ свою замѣчательную библиотеку, въ которой съ особенною любовью имъ собрано почти все, что написано было о Россіи и что могъ собрать при многіхъ другихъ занятіяхъ одинъ человѣкъ, плата часто очень дорого за рѣдкія сочиненія. Мы знали объ этомъ намѣреніи отъ самого А. Д. и радовались за Москву, за молодое ея поколѣніе, которому открывалась возможность къ основательнѣйшему изученію избранной науки. Въ подтвержденіе нашихъ словъ мы можемъ привести и то, что А. Д. съ радостію позволялъ многимъ пользоваться сочиненіями своей библиотеки, но съ условіемъ заиматься въ самой библиотекѣ, потому что давать книги на домъ, онъ не любилъ, лишившись, такимъ образомъ, нѣкоторыхъ весьма рѣдкихъ сочиненій. Въ 1856 году г. Чертковъ умеръ, не исполнивъ за душевной своей мысли, и мы часто съ грустію думали о будущей судьбѣ богатой его библиотеки. Но на дняхъ узнали мы изъ достовѣрнаго источника, что сынъ покойнаго археолога, молодой, свѣтскій человѣкъ, Григорій Александровичъ Чертковъ, приводитъ въ исполненіе желаніе отца своего, и устраиваетъ въ Москвѣ публичную библиотеку. Намъ называли даже будущаго библиотекаря ея, Петра Ивановича Бартеньева. Отъ души желаемъ успѣха благому начинанію во имя науки и просвѣщенія. Дай Богъ, чтобы оно скорѣе нашло покровителей и въ другихъ краяхъ Россіи!

Желающихъ ближе познакомиться съ библиотекою г. Черткова мы отсылаемъ къ каталогу ея, напечатанному имъ въ 2-хъ большихъ томахъ. Это не простой перечень книгъ по ихъ заглавіямъ, но такъ называемый *catalogue raisonné*, знакомящій вкратцѣ съ содержаніемъ и достоинствомъ почти каждой книги. Находимся ли каталогъ этотъ въ продажѣ, мы не знаемъ, но намъ извѣстно, что нѣсколько лѣтъ тому назадъ, экземпляры его находились еще въ самой библиотекѣ, кромѣ экземпляра принадлежавшаго самому г. Черткову, который онъ постоянно исправлялъ и дополнял.

A. Зессель.

Извѣстный книгопродавецъ въ Познани, Жупанскій, напечаталъ въ 1858 г. не большую книгу, подъ заглавіемъ: *Изостіе о кровавой и страшной рѣзнь въ Москвѣ, и ужасной, и печальной кончинѣ Дмитрія великаго князя и царя Московскаго*,—написанную неизвѣстнымъ Голландцемъ, на-

ходившимся тогда въ Москвѣ и напечатанную по англійски въ Лондонѣ, въ 1607 г. Изданный Жупанскимъ переводъ на Польское языкъ снабженъ примѣчаніями, взятыми изъ извѣстной библиотеки и богатаго архива гр. Дзяльнскаго въ Курникѣ. Единственный экземпляръ перваго изданія этой книги находится въ Британскомъ музеумѣ въ Лондонѣ. Она перепечатана только въ числѣ 50 экземпляровъ, въ коихъ сохранены въ точности форматъ, печать, украшенія, сортъ бумаги и правописаніе перваго изданія. Заглавіе этой книги по Англійски слѣдующее: „The report of a blow die and terrible Massacre in the City of Moscovith the fearful and tragical end of Demetrius the last Duke before him reigning at this present. At London Printed by Val. Sims, for Samuel Maham, and Mathero Cooke, and are to be sold at their shop in Paules Churchyard of the signe of the Tigers head 1607.“

Въ этой книгѣ есть нѣсколько любопытныхъ подробностей вступленія Дмитрія Самозванца въ Москву 20 июня, описаніе свадьбы и потомъ кончины Самозванца. Въ концѣ книги приложены два документа взятые изъ архива въ Курникѣ, изъ коихъ одна грамота, кою Дмитрій обязывается уплатить 20,000 злотыхъ Павлу Тарль, коль скоро вступитъ на престолъ; грамота эта подписана въ лагерѣ подъ Москвою 19 сентября 1608 г., другой же документъ, есть письмо къ Сигизмунду III отъ Московскихъ бояръ, 10 марта 1613 г., на счетъ задержанныхъ пословъ Московскихъ митрополита Филарета, князя В. Голицына и др.

Извѣстный философъ, авторъ многихъ сочиненій на Польскомъ и Нѣмецкомъ языкахъ, бывшій профессоръ въ Фрейбургскомъ университетѣ, Брониславъ Фердинандъ Третовскій, 15 января началъ публичныя чтенія въ Парижѣ, въ залѣ *Quai Malaquais (N 3)*. Предметъ чтеній—о *словіи описанъ сословіи на общественное развитіе*.

Въ Прагѣ (въ Богеміи) сооружаютъ памятникъ знаменитому Юнгману, автору сравнительнаго словаря Славянскихъ нарѣчій. Кромѣ того предполагается собрать по подлинскъ капиталъ для вспомоществованія Чешскихъ литераторовъ, находящихся въ несчастномъ положеніи. Съ этою цѣлью учрежденъ особый комитетъ подъ предѣлательствомъ д-ра *Ваши*, бургомистра г. Праги.

Знаменитый художникъ Оскаръ Соеновскій, (помѣщикъ Вольнской губ.), подарившій нашему музеуму въ Вильнѣ богатую группу, изображающую Ягайло и Ядвигу, изъ каррарскаго мрамора, съ-

далъ теперь въ Римѣ статуя Адама Мицкевича. Увѣряютъ, что сходство удивительное. Великій поэтъ изображенъ въ тогѣ, у ногъ его лежитъ нѣсколько книгъ, на которыхъ покоится лавровый вѣнокъ.

Въ славное для Литвы царствованіе Сигизмунда-Августа (1529—1572)—Брестъ-Литовскъ славился своею типографіею, основанною княземъ Николаемъ Радзивилломъ Чернымъ, въ которой, между прочимъ, напечатана въ 1563 славная Библия, извѣстная подъ именемъ *Радзивилловской*, составляющая, въ настоящее время, чрезвычайную библиографическую рѣдкость. Типографія эта существовала не долго. Теперь Брестъ-Литовскій книгопродавецъ А. Шерешевскій основалъ въ этомъ городѣ типографію и напечаталъ уже первую книгу п. з. *Польская азбука (Elementarz Polski)* съ приспособленіемъ повѣстей и басенъ для дѣтей.

Въ засѣданіи Краковскаго ученаго общества, 20 декабря, прочтено донесеніе о новомъ издѣлѣ, найденномъ въ деревнѣ *Каміонь-сальской*, принадлежавшей г. Калиновскому, который полагаютъ, что издѣлъ этотъ былъ *Ледомъ-Поледомъ*; по изслѣдованіямъ же Краковскихъ ученыхъ, хотя не подлежащихъ никакому сомнѣнію, что это древнѣйшій Славянскій издѣлъ, но не имѣетъ никакихъ признаковъ Ледомъ-Поледомъ.

На дняхъ, въ Варшавѣ, въ одномъ кофейномъ домѣ, находившіяся въ ономъ были удивлены, а многіе испуганы—неожиданнымъ появленіемъ среди ихъ молодого человека верхомъ на лошади, въ хавшаго чрезъ открытую дверь съ улицы.

Въ Варшавѣ недавно было собраніе общества врачей, образовавшагося съ цѣлью вспомошествованія вдовамъ и сиротамъ тѣхъ изъ медиковъ, которые неоставили послѣ себя никакого состоянія. Капиталъ общества по сіе время составляетъ 7000 рублей, кромѣ значительной суммы, розданной уже въ пособіе.

Извѣстно, что подобное общество уже существуетъ въ Варшавѣ для нуждающихся артистовъ—музыкантовъ.—Юристы и аптекари рѣшились тоже послѣдовать этому примѣру.

Въ Варшавѣ предполагаютъ построить пассажъ, долженствующій соединить двѣ главнѣйшія улицы, въ срединѣ города.

podany w tej kwestji przez rząd Stanów zjednoczonych.

«Mocno wierzę, iż kwestja o granice, od których odrębnie owe zatargi miały miejsce, będzie mogła ukończyć się polubownie, w sposób zgodny ze słusznymi prawami kraju, jak je oznaczył pierwszy artykuł traktatu 1846 r.

«Ostatnie ślady zaburzeń w moich posiadłościach indyjskich zostały zatarte, mój wice-król zwiedził strony, które były głównym siedliskiem nieporządku, i przez rozsądne połączenie mocy i wspaniałości, władza moja została trwała, i spodziewam się, na długo wszędzie przywrócona. Otrzymałam od mojego wice-króla zadowalające doniesienie o wierności moich indyjskich poddanych, i dobrym sposobie myślenia naczelników pokoleń, oraz wielkich właścicieli ziemskich w tym kraju.

«Uwaga rządu w Indji zwróconą została na rozwój wewnętrznych zasobów kraju, i z prawdziwą przyjemnością oznajmuję wam, że pod względem finansowym nastąpiło polepszenie. Zawarłam traktat z Japonją i traktat graniczny z rzezą-popolitą Guatemalą, a rozkazałam złożyć wam rzezańskie traktaty.

«Panowie izby gmin! rozkazałam przedstawić wam budżet roku następnego. Przygotowany on został z zamiarem postawienia sił lądowych i morskich, oraz obrony kraju, na stopie skutecznej. Szczęśliwą jestem, iż wiadomić was mogę, że dochody publiczne są w stanie zaspokajającym.

«Milordowie i panowie, przyjęłam z radością i dumą liczne oświadczenia moich poddanych zbrojnej dobrowolnej posługi. Ten objaw ducha publicznego zasilił potężnym żywiołem systemat naszej obrony narodowej. Będą wam zakommunikowane środki do poprawy ustaw, na których polega reprezentacja ludu w parlamencie, aby ją oprzeć na zasadzie rozleglejszej i trwalszej.

«Usilnie wam zalecam, abyście wznowili prace wasze okolo polepszenia naszych sądownictw, mianowicie eo się ściaga do bankructw, przechodzenia z jednych rąk w drugie dóbr nieruchomości, skonsolidowania statutów i rozleglejszego pogodzenia prawa ze słusnością, tak aby w każdym procesie, prawa stron były oznaczone, w sposób zaspokajający, przez ten sąd gdzie sprawa była rozpozczeta. Doznaję żywej przyjemności postrzegając, iż wielkie interessa kraju znajdują się w położeniu świetnym i prawdziwie pomyslnym, że pauperyzm i zbrodnia zmniejszyły się; i że na wszystkich punktach mojego państwa, tak w królestwie ziednoczonym, jak w moich kolonjach i moich posiadłościach zamorskich, panuje duch wierności, zadowolenia, porządku i uległości prawom, a również głębokie uczucie wdzięczności ku Najwyższemu rządcy narodów za jego nieocenione dobrodziejstwa. Gorąco błagam Boga, aby raczył kierować waszemi obradami, wzmacniać i utrzymywać dobry byt i szczęście mojego ludu.»

(Nord.)

d. 24 stycznia.

Królowa w przejeździe swoim na parlament była przez niezliczone tłumy ludu serdecznie powitana. Słońce jasno świeciło; ale wnet po 2 z południa rzęsiły deszcz rozproszył widzów.

Wszystkie dzienniki poranne rozwodzą się ze zwykłymi uwagami w dzień otwarcia parlamentu. Morning Herald twierdzi, że Anglja niedaleką jest od stopnia najgłębszego ponizenia, na jakim jęj wrogi i zazdrośnicy pragnęliby ją widzieć. Morning Post zaś i Times utrzymują, że stan jęj już dosięga szezyciu ziemskiej doskonałości. Advertiser i Daily news całęm sercem zajmują się bilem reformy, lecz zdaje się, że mniej spodziewają się otrzymać niż zycza. Rozpoczęły się rozprawy w obudwóch izbach nad adresem, treść ich podamy w następnym numerze.

(Pr. Ztg)

FRANCJA.

Paryż, d. 22 stycznia.

Dziennik Monitor przemysłowy umieścił próżbę do Cesarza, podaną przez pewną liczbę fabrykantów francuskich. Wyrażenia nieostosowne tego pisma okazują, że to jest protestacja wyjątkowa kilku zagrożonych fabryk, przeciw postanowieniu mającemu dobro ogółu na celu. Z tego powodu dziennik la Patrie czyni następnę uwagi:

«Nie jest zapewne myślą rządu przeszkadzać roztrząsaniu w duchu prawości kwestji obchodzących przemysł, lecz wspomniana próżba nie nosi tego znamienia. Jeśliby fabrykanci, którzy ją podpisali, chcieli szczerze pojąć wysoką sprawiedliwość Cesarza, udaliby się do niego, nie wywołując tych hałasów, niemogących mieć innego zamiaru, prócz nahawienia niepokojem opinji publicznej. Bo w istocie nie ograniczono się umieszczeniem tej próżby w gazecie, przedrukowano ją oddzielnie, i rozrzucono po kraju dla wzniecenia trwożgi, do której chęcianoby dać hasło.

«To postępowanie jest nagannęm. Fabrykanci nie lękają się twierdzić: że »mają być potę-

pionymi bez wysłuchania.« Czyż podobna na dobre utrzymywać takie twierdzenie?

«Podpisując traktat z Anglja, Cesarz użył władzy dozwolonej mu przez konstytucję; lecz chciał też zabezpieczyć wszystkie sprawiedliwie posiadane dogodności. Traktat handlowy, mający być prawem wzajemnych stosunków dwóch krajów, zastrzegł w jego wykonaniu zwłokę, która dozwoli dojrzale zgłębić wszystkie szczegóły; nadto, oznaczając najwyższosc opłat dla praw opiekuńczych, mających w r. 1861 zastąpić prawa zakazowe, rząd zostawił, w niejakim sposobie, otwartą drogę do zbadania potrzeb różnych gałęzi przemysłu narodowego. Nakoniec Cesarz rozmawiając osobiście z najznakomitszymi przedstawicielami wszystkich potrzeb przemysłu, dał nowy dowód swojej wspaniałej i statecznej pieczołowitości.

«I po takich to dowodach, po tak troskliwym zgłębieniu, po badaniach tak zupełnych, potrzeb i dogodności przemysłu, ośmielono się oskarżać rząd o lekkosć i pośpiech! To oskarżenie nie uwiedzie nikogo, i opinja powszechna nie wezmie skarg egoizmu za głos dobra ogólnego.

«Reforma, której list cesarski służy za programmat, nie jest dziełem radykalnęm; celem jęj jest pogodzenie postępu z ostrożnością i potrzebami rekojmiami, dla zapewnienia zbadawionych zastosowań. Między teorjami bezwarunkowemi i niebezpiecznemi wolnej zamiany, i zbutwiałym systematem zakazowym, leży zasada wolności handlu i pracy, która pod tarczę opiekę mądrze umiarkowaną i stopniowo zniżaną, powinna nadal przewodniczyć stosunkom narodów cywilizowanych.»

d. 23 stycznia.

List cesarski, zapowiadający wielkie roboty publiczne jako następstwo ważnych przedsięwzięć przemysłowych i handlowych, poruszył departamenta. Spiją się zewszad rozmaite projekta, w ich liczbie znajduje się jeden, w najwyższym stopniu obchodzący cały handel Francji południowej. Idzie o wykopanie kanału około 5 kilometrów długiego od rzeki Rodanu do Saint-Louis, aż do jęj ujścia w zatoce zwanej z a t o k ą s p o c z y n k u (la rade du repos). Ten port stałby się nieocenionęm dobrodziejstwem dla całego południa. W obecnym stanie żeglugi po niższym Rodanie, z powodu zaniesienia piaskiem tej rzeki u jęj ujścia, spławu odbywają się bardzo nieregularnie. Rady powszechne przeszło 20-tu departamentów oświadczyły życzenia, aby ten projekt mogący zaradzić tak wielkim uiedogodnościom mógł być przyprowadzony do wykonania. Dziś zajęły się tym przedmiotem dzienniki południowej Francji, zdaje się że wkrótce przyjdzie do roztrząśnienia jego w Paryżu.

(Nord.)

d. 23 stycznia.

Jeżeli mimo zabiegi stronników systematu zakazowego, traktat handlowy z Anglja będzie dziś wieczorem podpisany, p. Thouvenel jutro obejmie ministerstwo. Gdyż byłoby niewłaściwem, aby podpis jego znajdował się na akcie, nad którym pracował p. Baroche. Wszystko już gotowe, lecz w obec intryg, czynionych i w Paryżu i w Londynie, być może, iż podpisanie jeszcze się przewlecze. P. Thouvenel miał wczoraj trzygodzinną rozmowę z hr. Walewskim, który go oświecił o wszystkich szczegółach, jakie poprzedziły obecne negocjacje.

d. 24 stycznia.

Wczoraj wieczorem traktat handlowy został nakoniec podpisany, ze strony Francji przez pp. Baroche, Rouher, i Michała Chevalier, i ze strony Anglja przez lorda Cowley i sir Richarda Cobden.

P. Thouvenel dziś o godz. 1-ęj, złożywszy przysięgę w ręce Cesarza, objął zarząd ministerstwa; jutro przyjmować będzie wszystkich urzędników do niego należących.

Donoszą, że nasz rząd mianował delegowanych wojskowych przy ambasadach Francuskich. Dotąd zdarzało się to niekiedy, rządy zaś Hiszpański, Angielski, Rossyjski, Szwedzki i Turecki statecznie utrzymywały takich delegowanych w Paryżu. Margrabia d'Andigné dowódca szwadronu jeneralnego sztabu udaje się do Londynu, Vice-brabia d'Andlaur do Wiednia, dwaj inni oficerowie, jeden z jeneralnego sztabu, drugi z jazdy, do Petersburga i Berlina.

(Nord.)

WŁOCHY.

Rzym, d. 17 stycznia.

Gazeta kolońska uwiadamia, że w państwie papieskiem przygotowania do wojny czynnie postępują. Zdania o składzie wojska papieskiego są podzielone. Jedni twierdzą, że liczba jego wynosi 20,000 ludzi, inni że tylko 12,000. Rząd papieski ma mieć do rozporządzenia 4000 Szwajcarów, 1000 strzelców, 2000 karabinierów, 1000 wojska linjowego i 4000 austrijskich ochotników. W Pesaro znajduje się 3500, w Ankonie 2000, w Urbinie 1000, w Perugia 1500, a w Macerata 4000 ludzi.— Tu w Rzymie nowo-zwerbowani i dawniejsi żołnierze złożyli 2 kompanje, które czasami trzymają straż zamiast Francuzów

na placu ś-go Piotra, przy pałacu watykańskim.

Od granic włoskich, d. 18 stycznia.

Rozwiązanie sprawy włoskiej bieży rnhem przyspieszonym. Wszystko zapowiada, że Anglja, Francja i Sardynja postanowiły sprawę Włoch środkowych ostatecznie załatwić. W milczeniu uzbrojenia postępują, aby znaleźć się w gotowości choćby na ostateczną stanowczą wojnę. Trudno jednak tak niebezpieczną grę ze strony Austrii i Rzymu wierzyć; sądzimy raczej, że te państwa jednomyślnęm wyrokowi Europy ulegną. Tymczasem i we Włoszech środkowych ludność jest na wszystko gotowa. Listy z Livorno z d. 14 donoszą, że we Florencji, Modenie i Romanji największa wojenna czynność panuje. W ciągu upłynionego tygodnia przybyły do Liworno dwa angielskie parowce z bronią z Malty i Gibraltaru, piemontski zaś okręt transportowy »Dora« przywiózł z Genui zupełną baterję artylerji. Kordon wojsk nad granicą papieską został wzmocniony— słowem żadne środki ostrożności nie są zapomniane do odparcia nagłego napadu. W Neapolu agitacja przybiera zatrważające rozmiały. Według prywatnego listu z d. 12 Stycz. uwieziono tam znaczną liczbę osób. W kościele jezuitckim dnia 9 t. m. wszedł O. Condiglia na ambonę z broszurą »Papież i kongres« w ręku, i począł zbijać to pismo słowo po słowie, wiersz po wierszu. W zapale polemiki kaznodzieja uniósł się do tego stopnia, że broszurę podarł i cisnął rozlatując się kartki na głowy słuchaczów, którzy unikają zgorszenia wnet kościół opuścili.

Dzienniki medjołańskie wróżą z obecnego politycznego stanu rzeczy najlepszą przyszłość dla sprawy Włoch środkowych. Nie tu nie słychać o urazach medjołańczyków do rządu piemontskiego, zdaje się, że to jest wymysł ludzi wdychających do niezgody. Oto leżą przedemną główniejsze czasopisma lombardskie, i odkryć w nich niemogę opozycji rozgłaszanej przez gazety wychodzące po tamtęj stronie Mincio. Przeciwnie wszystkie medjołańskie dzienniki, zwłaszcza od ostatniej zmiany ministrów, pokładają najwyższą ufność w środkach, przedsiębranych przez Sardynję i państwa zachodnie.— Unione donosi, że na przeciwnym brzegu Mincio wielka czynność panuje, że Austriacy z pośpiechem posuwają uzbrojenie linji wzdłuż Mantui, Revere, Sermede i Ostigliji, nad Padem, niedaleko granicy modeńskiej i papieskiej. W przeszłym tygodniu przybył do Ostigliji austrijski półkownik inżynjerów, pod którego kierunkiem silny oddział saperów z największym pośpiechem pracuje. Podług tegoż dziennika, wojsko francuskie w Lombardji zostało zasłone przez oddział Zuawów.— Rząd sardyński przesłał do Wiednia notę uzalającą się na werbowanie w Austrii żołnierzy dla wojska papieskiego, i oświadcza, iż rząd Sardynski poczytuje te werbunki za nadwężenie nieinterwencji; żąda zatem, aby natychmiast ustały. Austrija jeszcze na tę notę nie odpowiedziała, to jednak pewna, iż werbunki nie ustają.

— Perseveranza donosi, że rozkazano pomnożyć i przyspieszyć środki uzbrojenia w arsenale turyńskim.

Turyn, d. 21 stycznia.

Wzburzenie umysłów w Marchjach, Umbrji i Wenecji ciągle wzrasta. Szezególńięj Wenecja przybiera względem Austrii tak stanowczą nieprzyjacielską postawę, że zdaje się iż w Wiedniu zamyślają o wojnie, już nie dla obrony władzy świeckiej papieża lub przywrócenia arekksją, ale jedynie dla utrzymania się w posiadaniu Wenecji. W Weronie i w innych miastach musiano pozamykać teatru dla braku widzów. Niedawno zapowiedziano benefis, mieszkańcy w liczbie 3000 chcą wesprzeć ulubionego aktora postanowili, opłacić miejsca, ukazać się na chwile w teatrze i natychmiast opuścić salę. Policja, dowiedziawszy się o tej demonstracji, rozkazała, skoro teatr napelniał się wszystkie drzwi pozamykać; ale publiczność wylamała je i tłumnie wypadła na ulicę wśród okrzyków: »Niech żyją Włochy! niech żyje Wiktor Emmanuel! niech żyje Garibaldi!«

W Padwie, Wenecji i w wielu poblizszych miastach na d. 10 stycznia rocznica urodzin królewskich była uroczysie obchodzona. W Padwie odbyła się msza w kościele ś. Antoniego, po której nastąpiła tłumna przechadzka po Prado della Valle. W Wenecji miała miejsce podobnąż przechadzka. Między wielkim kanałem i Zucca wszystkie sklepy swiętacznie ozdobiono. Plac ś. Marka okryty był ludźmi, ale skoro wojskowa muzyka austrijska grać zaczęła, wnet, jakby na czarodziejskie zaklęcie, publiczność zniknęła.

O nowych ministrach sardyńskich podają następnę wiadomosci. Jacini jest jednym z najbogatszych właścicieli ziemskich w Lombardji, wslawił się wydaniami dziełami w przedmiotach ekonomji politycznej. Jenerał Fantinodem z Modeny, do r. 1848 służył wojskowo w Hiszpanji, gdzie był szefem sztabu jeneralnego O'Donnella, następnie przeszedł do wojska sardyńskiego i dowodził w wyprawie

krymskiej jedną z sardyńskich brygad. Minister sprawiedliwości Cassinis uważany jest jak najznakomitszy turyński rzecznic i odznaczył się swoją sympatją dla Lombardji. Minister skarbu Vegezzi, dawniey dyrektor dóbr rządowych, jest znakomitym prawodawcą. Hr. Mamiani minister oświecenia uchodzi za pierwszego filozofa włoskiego. Urodził się w Pesaro, w skutek wypadków 1831 r. żył długo na wygnaniu. W r. 1847 wrócił z Francji do Rzymu, gdzie wszedł do ministerjum z Rossim i Mazzinim, zawsze był stronnikiem Sardynji, w r. 1849 glosował przeciwko rzezcypospolitęj rzymskiej. Po upadku miasta przeniósł się do Genui, i wyjednał prawo naturalizacji piemontskiej. Niedawno wydał pismo w sprawie włoskiej p. t. »Prawo Europy.«

Baron Talleyrand Perigord poseł francuski przy dworze turyńskim, złożył swoje listy wierzytelne; lecz ponieważ król dla wrzodu na nosze wyjść do niego nie mógł, doręczył je księżęciu Carignan.

Gazeta sabaudska daje wyciąg z raportu jednego z wyższych oficerów, że Piemont wieclając do swego wojska lombardzkich żołnierzy, których Austrija uwolnić musiała, może rozrządzać armją wynoszącą 130,000 ludzi, a doliczyszy kontyngens dawnych i nowych prowincji, wynoszący rocznie 25,000 głów, cały więc skład wojska, nie licząc ochotników, uczyni 155,000 zbrojnych.

— Garibaldi ma poślubić pannę Rajmondi, zapowiedzi już wyszły. Oblubienica wniesie mu bogaty posag. Znajomość między nimi zawiązała się następnym sposobem: komitet obrony miasta Como chciał uwiadomić jenerala Garibaldi, że Austriacy zabierali się do wymarszu. Lecz droga z Como do Varese była jeszcze w ręku nierzyjaciela; niewiedziano jak tę depezę przesłać; wówczas młoda p. Rajmondi podjęła się tej usługi, i szczęśliwie ją spełniła.

SARDYNJA.

Piemont, d. 23 stycznia.

Królowi czwarty raz krew puszczała, ma się teraz lepiej, dzięki silnej konstytucji. Cierpienie pozostało jeszcze w stawach w skutek przeziębenia na polowaniu.

AUSTRIA.

Wiedeń, d. 19 stycznia.

Listy z Wiednia do gazety hamburskiej Boersenhalle pisane donoszą, że w widokach oszczędności rząd zamierza zamknąć uniwersytety, prócz grackiego, krakowski i in-sprucki. Mówią też o zamknięciu akademji prawa, oraz o oddaniu gimnazjów zgromadzeniom zakonnym. Niewiele atoli skorzystałby rząd na tych zmianach pod względem wydatków, bo cały budżet oświecenia w państwach austrijskich nie przerosi 5 milionów zł. r.

W ogóle daje się postrzegać pewna zmiana w usposobieniu rządu pod względem nadziei utrzymania pokoju. Rozkazano przez telegraf wstrzymać sprzedaż koni pułkowych.

Wyszedł tu rozkaz cesarski względem urzędników, którzy potracili miejsca przy opuszczeniu Lombardji przez wojska austrijskie. Podług uprzedniego rozporządzenia, mieli ciż urzędniey pobierać, aż do ostatniego Grudnia 1860 r. pensje jakie im były wypłacane, gdy spełniali czynną służbę, oraz zostawiono dla nich pierwszeństwo do zajęcia urzędów wakuujących. Obecnie cesarz rozkazał, że, jeśliby do miejsca, na które wspomnieni urzędniey otrzymali nominacje, była przywiązana mniejsza płaca od tej, jaką w Lombardji pobierali, wówczas będą mieli prawo do osobistej płacy dodatkowej, aż do dorównania dawniejszej ich pensji. To ma trwać, dopóki nie otrzymają miejsce wyższych, z takąż lub większą od uprzedniey płacy.

(Pr. Ztg.)

Dnia 20 stycznia.

Listy pisane z tej stolicy donoszą o wymarszu wojsk austrijskich do Wenecji. Znaczną liczbę bataljonów piechoty wyprawiono z Czech i Galicji drogą żelazną południową. Austrija spodziewa się, że Włosi na wiosnę rozpoczną kroki nieprzyjacielskie. W przewidywaniu wypadków, rząd francuski nie omieszka zapewne wzmocnić sił swoich w Lombardji.

(Nord.)

Dnia 22 stycznia.

Cesarz austrijski kazał ogłosić amnestję dla żołnierzy włoskich, którzy od 1 stycznia do końca listopada 1859 r. dopuścili się występku dezercji.

(Pr. Zeit.)

PRUSSY.

Posiedzenie sejmowe.

Berlin d. 20 stycznia.

Izba panów. Publicznego posiedzenia nie było. Kommissja do rozbioru zmian i uzupełnień w projekcie do prawa o ciężarach w naturze spełnianych, zaczęła swoją czynność.

5 Posiedzenie Izby poseselskiej. Prezydent Simson otwiera posiedzenie zaraz po 1-szej. U stołu ministrów obecni v. d. Heydt, i hr. Schwerin. Trybuny licznie osadzone;

w loży dyplomatycznej, minister hanzeatycki i komandor hamburskiego kontyngensu. Po załatwieniu czynności potocznych, minister handlu v. d. Heydt składa projekt do prawa o wprowadzeniu do Hohenzollern wag, przyjętych w całym państwie; projekt odesłano do właściwej komisji. Minister spraw wewnętrznych Schwerin w zabranym głosie oświadcza, że jest upoważniony do złożenia projektu do prawa o obwodach wyborczych, załącza tabelę obwodów i żąda, aby Izba ją potwierdziła. Przebiega rozmaite artykuły ustawy o wyborach z r. 1849. 30 Maja i oświadcza, iż rząd znajduje właściwym wprowadzić do niej stosowne ulepszenia; a mianowicie, aby po dwa powiaty łączyć w jeden obwód wyborczy, któryby wysyłał na sejm po dwóch posłów. Rząd jest przekonany, iż tym sposobem zapewni się większa niezależność wyborów od wpływów miejscowych. W sporządzeniu tabelli miano wgląd na położenie geograficzne i na wspólne potrzeby w obwodach; wszakże rząd gotów jest przyjąć zmiany, jakie dokładniejsza znajomość miejscowości, izba poselską doradzać skłoni. Z ważnych powodów rząd rozumiał, iż stałe miejsca wyborów wskazać należało. Wszakże zostawiono ministrowi spraw wewnętrznych władzę zmieniać je w razie potrzeby. Wnosił więc, aby projekt do prawa odesłać do komisji, w której zasiadać powinni liczni reprezentanci rozmaitych części kraju.

Prezydent Simson przekłada czekać, dopóki wniesienie ministra wydrukowane nie zostanie, a następnie na posiedzeniu ogólnym przystąpić do mianowania komisji. Izba przyjmuje to przełożenie.

Czwartym przedmiotem porządku dziennego są rugi. Wybor posła Dunker dał powód do niejakich wątpliwości, z powodu iż tenże przyjął był katedrę w Tubindze, przez co według niektórych, stracił prawo obywatelstwa pruskiego. Leż ponieważ to inaczej nastąpić nie może jak tylko po rozwiązaniu od przysięgi wykonanej na poddaństwo, a co do posła Dunker tej formalności niezachowano, przeto wybór jego izba zatwierdza. Nakoniec po wysłuchaniu przysięgi posłów pp. Berg, Siegfried i Stavenhagen, posiedzenie zamknięto o g. 2 po południu.

d. 22 stycznia.

Wieczór dany przez księżną żegańską (Sagan) zaszczyliła obecnością swoją I. K. W. księżna pruska. Między innymi znajdowały się tamże Matylda i Leontyna księżne Radziwiłłowe.

Z powodu zawarcia traktatu handlowego między Francją i Anglią, mężowie stanu pruscy zastanawiają się nad pożytkami, jakie z podobnego traktatu między Prussami i związkiem niemieckim z jedną, a Francją z drugiej strony wyniknąć mogą, skoro systemat protekcyjny zaniechany zostanie we Francji.

Jeśli do jakich układów w tej mierze przyjdzie, nie zostanie to bez wpływu i na stosunki polityczne obudwóch krajów.

ZWIĄZEK NIEMIECKI.

Karlsruhe, d. 17 stycznia.

Dnia wczorajszego deputacja złożona z katolików i protestantów manheimskich podała W. K. badeńskiemu prośbę przeciw konkordatowi.

d. 22 stycznia.

— Dwudziestu profesorów uniwersytetu frejberskiego złożyli rządowi uwagi swoje nad artykułami konkordatu, ścieśniającymi swobodę nauczania. Gazeta wychodząca w Karlsruhe surowo te uwagi zganiła. Professor A. Schmidt, odwołując się do następnego artykułu konkordatu: „jeśli który z profesorów, nie należących do fakultetu teologicznego w uniwersytecie frejberskim, oświadczył się ze zdaniem: przeciwnie katolickiej nauce co do wiary i obyczajów, natenczas rząd wielko-książęcy na zaniechaną w tej mierze skargę arcybiskupa, wdać się w to nie omisszka” dowodził, iż przez to wszelkie poszukiwanie prawdy skępowanem zostanie, ponieważ arcybiskup, uznany za najwyższego sędziego zgodności lub różnicy poglądów profesora z zasadami katolickimi, ma prawo dopominać się o usunięciu podejrzanego mu profesora od obowiązku.

Monachium, d. 19 stycznia.

Wiadomość że król bawarski miał użyć papieżowi kilka pułków swojego wojska, ogłoszoną została za bezzasadną (Pr. żtg.)

HISZPANJA.

Madryt d. 19 stycznia.

P. Mon ambasador hiszpański w Paryżu uda się wkrótce na swoje stanowisko. Odbył już długą konferencję z ministrem spraw zagranicznych, i miał otrzymać stanowcze instrukcje względem sprawy włoskiej. Zdaje się że Hiszpanja zachowa się biernie; czekać będzie na wypadki, niechając krepować żadnymi zobowiązaniami swobody swojego działania.

Położenie wojsk hiszpańskich jest bardzo korzystne pod względem oblężenia Tetuanu; droga od obozu do eskadry jest otwarta. Woj-

ska zabiera się do budowania dla siebie baraków drewnianych. Droga prowadząca od obozu pod sam Tetuan dobra i łatwa, w porównaniu do przebywanych dotąd nierównych i urwistych manowców.

d. 20 stycznia.

W Hiszpanji są trzy stronnictwa różniące się w zdaniu co do sprawy rzymskiej: umiarkowane, przesadzone i wsteczne. Wszystkie jednak dopominają się natarczywie obrony władzy świeckiej papieża. Ministrowie są w prawdziwym kłopotcie, widzą niepodobieństwo wystąpić przeciw Francji, nietajne im są z drugiej strony dążności dworu i zabiegi nuncjusza, a więc ograniczają się na następnym oświadczeniu: jesteśmy za papieżem i z papieżem, lecz nie możemy nie dla niego przez objawić mu nasze współczucie. (Nord.)

DEPESE TELEGRAFICZNE.

London, d. 25 stycznia.

Obiedwie izby zawotowały wczoraj adres w odpowiedzi na mowę tronową. W izbie lordów, adres był wniesiony przez lordów Fitzwilliam i Truro. Hr. Grey wystąpił z poprawą adresu z powodu, iż wyprawa przeciw Chinom przedsięwzięta została, bez upoważnienia parlamentu. Lord Brougham zbijał tę poprawę; lord Derby żwawo przyganiał polityce lorda Palmerstona. Wynurzył życzenie, aby co najrychlej wszystkie wojnska obce ustąpiły z Włoch. Traktat handlowy z Francją nazwał niewczesnym, utrzymując, że będzie powodem do ciężkich podatków; lord Granville, odpowiadając na zarzuty wyraził, że nie może powiedzieć kiedy wojska francuskie wyjdą z Rzymu, i nie wie, jakie przyczyny zatrzymują je w państwie kościelnym. Poprawę odrzucono, adres przyjęto.

W izbie gmin adres był wniesiony przez p. Saint-Aubyn i lorda Henley. Po krótkich uwagach p. d-Israeli, na które odpowiedział lord Palmerston, adres zawotowano.

(Nord.)

Paryż, d. 26 stycznia.

W skutek traktatu handlowego między Francją i Anglią:

Od 1-go Lipca 1860 r. nastąpił niżenie cła od przywożonej bawełny i szerści; taryffa na węgiel ziemny i koks przepisana dla Belgji, rozciągnięta też na węgiel i koks angielski.

Od 1-go października 1860 r. opłata od żelaza przywożnego zniży się do 7 franków.

Od 31 grudnia 1860 r. nastąpił niżenie cła od sprowadzanych do Francji machin.

Od 1 stycznia 1861 r. zmniejszy się podobnie cło od przywożonego cukru.

Od 1-go Lipca 1861 r. uchylony został zakaz wprowadzania przędzy i tkanin konopnych; opłata celna, nie będzie przewyższała 30 procentów.

Od 1-go października 1861 r. nastąpił uchylony zakaz wprowadzania wszystkich innych towarów.

(R. I.)

JĘDRZEJ BOGORJA MOKRONOSKI

J. BARTOSZEWICZA.

(Dalszy ciąg, ob. Nr. 6.)

Wtém nadszedł i dla hetmana czas zupełnego zerwania z familją. Wypadki zdawna przygotowane nastąpiły.

Zebrał się sejm Rplitej w grudniu 1752, i podług zwyczajów został zerwany. Czartoryskim już się tą razą przebrało cierpliwości. Widząc, że na Sejmie drogą prawną nie nie wskóra, książę kanclerz litewski chciał zawiązać konfederację, niby to za królem, i naród pociągnąć za sobą. Francuzi, którzy umyślnie przesadzali niebezpieczeństwa Rplitej, zaczęli głośno się odzywać, że konfederacja w ręku Czartoryskich chwyci się ostateczności i że gotowa, aby na swoim postawić, detronizować króla. Mokronoski zapalił się ogniem obywatelskiej zgrozy, i z całą potęgą gorącej wymowy natarł na hetmana; powiedział mu że w rękach familji będzie narzędziem obalenia Rplitej i że pomoże ku dźwignieniu na tron nowej dziedzicznej dynastji. Złakł się hetman i głośno obrzucił się na familją. Mokronoski, nie tracąc czasu, pionunem biegnie z Białegostoku do Grodna, gdzie szlachcie namawiano do konfederacji. Nie dbał na oczewiste niebezpieczeństwo; mógł się spodziewać, że Czartoryscy niełatwo go z ręki wypuszcza jeżeli dostaną, mógł paść, jako pierwsza ofiara zamierzonej reformy. Były poszlaki, że książęta oglądają się na jakąś pomoc za-

graniczną. A więc jeżeli już nie życie, przynajmniej całą przyszłość i majątek stawiał na kartę. Nie to wszystko nie pomogło, pobiegł a stanawszy w Grodnie przemówił do szlachty tym stylem, tym głosem, jaki jęj był wdzięczny i przyjemny. W jednej chwili odniósł świetne zwycięstwo nad przeciwnikami. Szlachta manifesta konfederacyjnego porządku szablami.

Odtąd stał się Mokronoski hetmana szalonym przyjacielem na śmierć i na życie. Czartoryscy już w ciszy musieli obmyślać swoje plany. Rplita na ślepy traf dalej płynęła. Jeden tylko Broglio z radości zacierał ręce.

Mokronoski odtąd czynnie się płał do wszystkich intryg. We Wschowie, na radzie senatu, młody książę Massalski starał się o koadjutorję biskupstwa wileńskiego; popiera go familja, szkodzą mu Radziwiłłowie (1755). Mokronoski znalazł się jakby naumyślnie we Wschowie, wstrzymuje nominację na koadjutorstwo. Zbliża się dalej z Matuszewiczem stolnikiem brzeskim, który wtedy gorąco zabiega około krzyżowania planów familji i utworzenia stronnictwa francuskiego. Naradza się z Matuszewiczem Mokronoski to w Warszawie, to w Białymstoku; — w Warszawie poznaje go z Durandem, i tam wspólnie we trzech, w pałacu hetmańskim na Podwalu, w którym jenerał zwykle mieszkał, układają plany. Na Wielkanoc (w roku 1756) obadwa Matuszewicz i Mokronoski zjechali się do Białegostoku z różnymi przedstawieniami i wnioskami. Mokronoski po chwili tak pokochał Matuszewicza, że nawet bierze udział w jego familijnych kłopotach, ocalał np. wtedy jego i braci fortunę przez arenę, którą za jego staraniem dostali Matuszewicze od hetmana i Potockich. Odtąd w poselstwach hetmańskich trawi Mokronoski życie. Wszędzie jeździ, gdzie mu Branicki rozkaże, i spełnia jego wolę. Bo trzeba wiedzieć, że jak w wielkiej polityce są częste zmiany sojuszw i widoków pomiędzy narodami i królami, tak wtedy bywało w Polsce; sojusz jeden zastępował drugi, a hetman, jak każdy inny pan politycznego wpływu w Rplitej, raz z tym, drugi raz z owym się godził. Stąd Mokronoski występował w imieniu hetmańskim, i tak i owak, i przeciw dworowi i za dworem. Słał go hetman np. na trybunał lubelski w sławnej sprawie Karwickiego, żeby stawał za Marszałkiem Mniszchem, przeciw kanclerzowi koronnemu (w czerwcu 1759). Potem brał go z sobą do Wolezyna, ile razy wypadło hetmanowi odbyć tę niebardzo miłą wyprawę. Książę Czartoryski wtedy rad był, kiedy nie mógł dotknąć starego hetmana, szczytać jego przyjaciół. Mokronoskiemu ciągle tedy przymawiał i to i owo, jako człowiek zły a zgrzyliwy. Ale trafiła kosa na kamień. Mokronoski cierpliwy w Wolezynie, nie nie odpowiadał na zaczepki, owszem zagadywał księcia tak śmiesznie relacjami o tém co widział, co słyszał w swoich podróżach, że go w bardzo dobry humor wprowadził (w Listop. 1759).

Druga sprawa zwróciła wtedy na siebie całą baczność Rplitej. Młody książę Sanguszeko niemając do tego żadnego prawa, ni stąd ni z owąd rozdał dobra ordynacji ostrogskiej pomiędzy panów i liczną szlachtę. Był to bardzo smaczny kąsek dla Czartoryskich. Obstawiając za prawem księcia Ordynata, bronili przez to wszystkich obdarowanych, i zyskiwali moc obowiązanych sobie klientów. To właśnie hetmanowi i Mokronoskiemu się nie podobało. Głośno oświadczyli niechęć przeciw Sanguszcze, a jenerał działając z rozkazu wodza, zajeżdżał Dubno i dobra ordynacji. Jeździł wtenczas Mokronoski do Radomia, gdzie był komissarzem wyznaczonym od wojska (1754 r.).

Kilka lat strawił Mokronoski na sprawie Ostrogskiej. Był przez hetmana mianowany komendantem Dubna, jako fortecy Rplitej i całej ordynacji. Król do postanowienia czegoś o tém pewnego, wyznaczył osobną komissję do dóbr Ostrogskich pod prezydencją księcia Biskupa krakowskiego. Zjeżdżali się nieraz panowie do Dubna i radzili, hetmanowie koronni nigdy nie opuścili tego co do nich należało i pilnowali Dubna. Mokronoski przebywał więc z panami, którzy dla niego byli bardzo łaskawi. Nowe regimienta organizował dla Rplitej z ordynacji. Raz gospodarzył na wielkiej wojskowej uroczystości. Sprawwszy dla regimientów ordynackich nowe chorągwie, które poświęcał w obec dwóch hetmanów, książę biskup krakowski podejmował gości (a).

Bywały jednak i chwile zgryzot ciężkich z powodu ordynacji. Kiedy raz (na wiosnę 1758) swoim prawem pojechał Mokronoski do Dubna, zastał tam rzeczy opacznie, król był już uprzedzony przeciw Rplitej. Lubomirski podstoli kor. był zuchwalszy, ten co dostał Dubno z podziału. Stąd chociaż jenerał miał dosyć z sobą ludzi, spotykały go ciągle affronta i różne nieprzyjemności tak dalece, że zgryzł się, zapadł na gorączkę, z której ledwie co nie umarł.

Tymczasem sprawy osobiste, zapewne małżonkowie żony, wymagały tego po nim, aby wy-

(a) W listopadzie 1755, był w Dubnie na komisji: — poświęcenie zaś chorągwi odbyło się w styczniu 1756. — Kurjer polski.

jechał na chwilę do Berlina. Fryderyk pruski zarzucił Mokronoskiego grzecznościami. Naprzód namawiał go przez nasadzonych dworzaków, żeby wszedł do służby pruskiej. Chciał go może obrócić do wojska, bo jakoś na burzę się znów zabierało w Europie, Mokronoskiego zaś sława i nieskazitelność pięknie świeciła. Jakoż dał się jenerał uwikłać w sieci, i dłużej jak zamierzał zabawił się tą razą w Berlinie. Tak daleko zaszło, że Fryderyk mianował go kuchmistrem nadwornym, a wkrótce nawet marszałkiem. Kiedy jednak pokazało się, że o wojnie król pruski myślał, i były poszlaki, że pierwszą napaść obróci na Saxonję, Mokronoski żądał uwolnienia od służby pruskiej. Już się tyle bowiem przywiązał do króla swojego i tyle sercu jego zaufał, że wolnościemu szlacheckim niebędzie krzywdy, że sprawę jego osobistą, najazd przewidywany Saxonji uważał za sprawę Rplitej, i nie sądził, żeby mu wypadło służyć w szeregach nieprzyjacielskich. Pokazał się zaraz z powrotem w Warszawie, gdzie natychmiast obrany był posłem na sejm nadechodzący (w październiku 1756). Ale król zatrzymany wypadkami wojennymi spóźnił się nieco do Warszawy, i dla tego sejm się rozszedł na niczem. Mokronoski miał też przyjemność, że uczestował swoich przyjaciół na uczcie którą wydawał (b). (d. c. n.)

(b) Kurjer polski.

PRZEGLĄD WSZECHSTRONNY.

St. Petersburg.

Zwyczajne posiedzenie towarzystwa udzielania pomocy podupadłym literatom i uczonym, odbyte 20 grudnia 1859 roku.

Dnia 20 grudnia 1859 roku, towarzystwo udzielania pomocy podupadłym literatom i uczonym odbyło, na mocy 24 § swęj ustawy, pierwsze swoje posiedzenie zwyczajne, które prezydent tego towarzystwa, JW. E. P. Rowalewski zagaił w te słowa:

„MM. PP.! Półtora miesiąca upływa już od owej doby, kiedy na pierwszym posiedzeniu naszym, zostawiliście mi honor rozpocząć pierwsze czynności towarzystwa, którego dobroczynne skutki i wpływ zbawienny każdy z nas w zupełności pojmuję. Niewiem czém dość godnie wywiązać się z powziętych o mnie nadziei, sumienie atoli mogę wyznać, że dla osiągnięcia tak wzniosłych celów czyniłem co mogłem i jak mogłem. Ze sprawozdań w gazetach dotychczas zamieszczonych, jużście się poniekąd obeznali z tokiem czynności naszych w tak krótkim czasie, o których z ust szanownego tu sekretarza towarzystwa usłyszycie pokrótce; tymczasem zaś z prawdziwą przyjemnością przychodzi mi uwiadomić, że sprawa którąśmy przedsięwzięli, w Petersburgu i Moskwie chętnie współuczucie znajduje. Nie mogło też być inaczej. Czyżż, zaiste, życie może wzbudzać w nas większe ku sobie współuczucie, jeżeli nie owych głośnych lub ulubionych niegdys pracowników w winnicy myśli, którzy literackimi i uczonymi tworamii swojemi przynosząc innym niewyczerpane źródło przyjemności i pożytku—na starość, kiedy już nie są w stanie pracować więcej, ujrzeni się w smutnej ostateczności, i oto rodzinę swoją widzą skazaną na ubóstwo i nędzę! A przykłady takie, na nieszczęście, nie są rzadkie, ludzie bowiem, którzy całe swe życie poświęcają szperaniom uczonym lub żyją w świecie wyobraźni, nie myślą o środkach materialnych na przyszłość. Zresztą prace literackie u nas zwłaszcza nie przynoszą tyle, by mogły być pewną podporą w przygodach życia. Wiadomość o zawiązaniu się naszego towarzystwa, zaledwie teraz zaczyna się szerzyć po prowincjach naszych; pokrzepiamy siebie nadzieją, że i tam też, na wsi zwłaszcza, gdzie literatura i badania naukowe jeżeli nie główną potrzebę, to przynajmniej jedyną rozrywkę stanowią, towarzystwo nasze znajdzie chętnie i liczniejsze jeszcze wsparcie.

PP.! Jeżeli nie z własnego doświadczenia, tedy w skutek zbyt bliższych stosunków z potrzebującymi, wiemy jak każda chwila w niedostatku jest ciężka do przebycia, dla tego też nie czekaliśmy, aż by sumny nasze urosły tak znacznie, że dla podania pomocnej dłoni biednym naszym współbraciom lub ich rodzinom, dosyć byłoby użyć samych procentów; niektórym z nich pośpieszyliśmy na pomoc niezwłocznie, i w miarę możności przynieśliśmy im ulgę w trapiącej niedoli, jak to ujrzyście ze sprawozdania. Jestem pewny, że w tym razie nie naganicie mi mego pośpiechu.“

Następnie zabrał głos sekretarz towarzystwa A. D. Galachow, który czytając sprawozdanie z działań towarzystwa od d. 8 listopada do 17 grudnia 1859 r., przytoczył między innymi, co następuje:

„MM. PP.! Od dnia utworzenia towarzystwa (8 listopada) do 17 grudnia, komitet odbył sześć posiedzeń, na których zajmował się przedewszystkiem powiększeniem środków towarzystwa i udzieleniem wsparcia potrzebującym literatom i uczonym, to bowiem stanowi główny cel towarzystwa.

„Środki towarzystwa są dwojakie: czasowe i stałe.

„Środki czasowe składają się z ofiar różnych osób dobroczynnych i szczególniejszych

protektorów oświaty, tudzież z dochodów wpływających z dawanych w tym celu publicznych widowisk, odczytów, lekcji, wieczorów literackich i t. d.

„Stałe dochody towarzystwa składają się mianowicie z corocznych opłat jego członków. W miarę wzrastania liczby członków, będą nie zawodnie powiększać się jego zasoby. Towarzystwo liczy dopiero 77 członków założycieli, z których 53 jest w Petersburgu, a 24 w Moskwie. Na dzisiejszym zebraniu, komitet podaje 106 osób do przyjęcia przez głosowanie w poczet swych członków. Jeżeli ze względu na naturę towarzystwa, jego członkami-założycielami mogli być jedynie literaci lub uczeni, tedy stosownie do brzmienia 2 i 16 §§ ustawy, do liczby jego członków może być przyjęty każdy literat i nie-literat, kto tylko zechce przez coroczną ofiarę przyłożyć się do powiększenia środków niesienia ulgi potrzebującym literatom i uczonym. Sami bowiem tylko literaci, pomimo najgorętszego życzenia, nie mogą skutecznie przyłożyć się do zabezpieczenia losu współpracownika swego zawodu. Żeby sumienni i szlachetni współpracownicy na niwie piśmiennictwa krajowego, mogli znaleźć pewniejszą podporę w godzinach ciężkiej niedoli i przygód swego życia, trzeba łącznego współdziałania wszystkich, mających jakikolwiek stosunek ku literaturze; i któż ze świata czytającego nie czuje się być obowiązany spieszyć ze swym groszem wdowim, by go złożyć na ołtarzu wdzięcznej ofiary? Im więcej będzie członków, tym większe znajdą się środki pieniężne, które pozwolą towarzystwu rozszerzyć koło swych działań, okazywać pomoc znaczniejszej liczbie osób i w większych rozmiarach.

„Inne znów źródło stałych dochodów towarzystwa, stanowią umówione opłaty pewnego procentu od liczby prenumeratorów pism periodycznych, od sprzedanych egzemplarzy dzieł nakładowych, oraz od płacy autorom za artykuły w gazetach i dziennikach umieszczane. Wielu oświadczyło już życzenie, iż chcą na tej drodze dopomagać wedle sił swoich. Jakoż prezydent komitetu E. P. Kowalewski ofiarował po kopieję od rubla od honorarium, jakie otrzymuje za swe artykuły w czasowych pismach umieszczane. Pomocnik prezydenta, K. D. Kawelin i sekretarz A. D. Gałachow ofiarowali wnieść po kopieję od każdego egzemplarza dzieł przez się wydawanych. Redakcja gazety St. Petersburgskiej ofiaruje, zaczynając od 1860 r., po dwie kopieiki, redakcje dzienników: „Biblioteki do czytania“, „Współczesnika“, „Pamiętnika Ojczystego“, i „Iskry“ po kopieję od każdego prenumeratora, dom handlowy Wodowa, Pachitonowa i Strugowszczykowa, tudzież księgarze Głazunow i Kozanczykow, po kopieję od każdego sprzedanego egzemplarza z dzieł nakładowych. Księgarz Lisienkow oświadczył chęć złożyć w kredytowym zakładzie pewną sumę, której coroczne procenta w ilości 50 rub. poświęca na cele towarzystwa. Tak więc do kółka towarzystwa łączą się nie tylko literaci i inżynierzy, redaktorowie i wydawcy gazet i dzienników, ale też autorowie, wydawcy i księgarze. Zapewne, kółko to jeszcze jest zbyt małe, ale pamiętajmy też, że towarzystwo zaledwie drugi miesiąc swojego istnienia liczy.

„Właściwie co do udzielenia pomocy podupadłym literatom i uczonym, komitet okazał już trzy wsparcia: jedno stałe, składające się z 300 rubli rocznej pensji, przeznaczone zostało na mocy § 10 ustawy towarzystwa, przeznaczającemu w Moskwie literatom i uczonym, który doczekawszy się lat sędziwych, obarezony jest familją; drugie także stałe, po 180 rub. na rok, przeznaczono na teje zasady, rodzinie zmarłego w Petersburgu literata, która się znajdowała w nader smutnym położeniu; trzecie zaś, jednorazowe (100 rub.), na mocy § 8 ustawy wydano familji mieszkającej w St. Petersburgu literata, który obłądną chorobą złożony, nie miał potrzebnych środków do utrzymania się.

„Od 8 listopada do 20 grudnia, do kasy towarzystwa, tak ze stałych jako i jednorazowych ofiar wpłynęło dotąd 2,285 rubli, summa ta wszelako nie jest jeszcze summą ogólną, niektórzy bowiem członkowie-założyciele towarzystwa nie mogli jeszcze oznaczyć wysokości swych ofiar corocznych, a inni znów nie mogli się jeszcze uiszczyć z opłat już oznaczonych.

Nakoniec przystąpiono do wybrania 106 osób przez komitet na członków podanych, i wszyscy większością głosów zostali wybrani.

WARSZAWA.

Czytamy w Gazecie Warszawskiej: Dnia 7 stycznia, odbyło się otwarcie i poświęcenie nowo założonego Kantoru interesów ziemiańskich, pod firmą pp. Gregorowicz i Dąbski. Być może, iż gdzie indziej otwarcie podobnego kantoru nie ściągłoby na siebie bacniejszej uwagi, u nas jednak tak nie jest. Pośrednictwem w załatwieniu interesów ziemiańskich wszelkiego rodzaju, załatwienie zleceń, jakie obywatelstwo ziemskie wydawać może, zbyt na ogólny dobry byt wpływa, byśmy nie mieli gorąco pragnąć, ażeby ta część ogólnego ruchu intere-

sów w kraju naszym przechodziła coraz bardziej w ręce ludzi jedno-plemiennych z nami, czy to z łona obywatelstwa wyszłych, czy też w bezpośrednich stosunkach z tym obywatelstwem zdawna zostających, a zatem życzliwych jemu, jego potrzeby obejmujących, ułatwiających mu jego nieraz ciężkie zadania, uczciwą radą i szczerem dla jego dobra współdziałaniem. Zbyt wiele na tym polu mamy do zrobienia, zbyt wiele do odzyskania, by te pierwsze usiłowania i rzec można próby, nie należało otaczać życzliwością i poparciem. Tem do przekonaniu, tej chęci dania moralnego poparcia, przypisuję obecność na owym wczoraj odbytym poświęceniu JW. gubernatora Łaszczyńskiego, JW. hr. Andrzeja Zamojskiego i wielu bardzo członków rolniczego towarzystwa. Przed poświęceniem, jeden z członków spółki, p. Dąbski miał krótką przemowę do obecnych, w której mówił o zmianie zaszłej w dawnych przesądnych wyobrażeniach naszych, co do potrzeby i godności przemysłu i handlu, zmianie, którą winniśmy żywym przykładom mężów zacnych i czcią powszechną otoczonych. W dalszym ciągu tej przemowy p. D. wspominał o donie rolników Płockich, o jego założeniu, niustającym rozwoju, usługach wielkich, jakie obywatelstwu już oddaje, pomimo tak krótkiego swego istnienia, widząc najlepszy dowód budzącego się coraz bardziej poczucia potrzeby oparcia stosunków handlowych ziemiańskich na nowych podstawach, a raczej przejścia ich w inne ręce jak dotychczasowe. W istocie, według nas, idea kierująca założeniem domu rolników Płockich, a myśl powołująca ludzi jednoplemiennych z nami do przyjmowania na siebie kommisowych obowiązków, w załatwianiu interesów ziemiańskich, są blisko z sobą skojarzone. Pan Dąbski oddawał sprawiedliwy hołd zasłudze p. Jackowskiego, stojącego na czele domu rolników, mówiąc jak ten energja, wytrwałość, zabiegłość, przewyższał i przewyższa tysiączne trudności, nie zbacząc na krok z raz obranej drogi; my zaś jemu powiemy, że też same do zwalczania trudności czekają u nas każdego, co z pomiędzy nas wystąpi, by się dotknąć przemysłowo-handlowych interesów kraju; że czy to w większym czy mniejszym działając kółku, nie mniej zacięte walki staczać musi. Przykład domu rolników dobrze był w mowie obrany. Niechże więc nowo założony kantor, któremu dobrze życzymy z wyżej powiedzianych powodów, ma ciągle ten wzór przed oczyma; niech się także uzbroi w wytrwałość i energję, niech się zdobywa na jak największą zabiegłość, czynność i ścisłość, by nikomu nie ustąpić, a stanie u celu. Dziś zyskał wiele, bo zyskał wykazane obecnością moralne poparcie ludzi wysoko w kraju położonych i czezonych; jest to wielki dług, który tylko osiągnięciem, o ile się da, wskazanym w mowie celów spłacić można.

— Z Rzymu donoszą, że pan Oskar Sosnowski pracuje teraz nad posągiem Mickiewicza. Przedmiot godny artysty tak znakomitego. Rysunek posągu Mickiewicza, wykonany w kolośalnej wielkości przez p. Oleszczyńskiego, a postawiony na placu w Poznaniu, podała niedawno Księga Świata.

— Dnia 16 stycznia, towarzystwo lekarskie warszawskie odbyło doroczne posiedzenie publiczne, w auli pałacu Kazimirowskiego, w obec wielu dostojnych osób, jak JE. Książdz Biskup Derket, JE. Ks. Biskup Plater, JW. Radaca Tajny Muchanow, JW. Rz. Radaca Statu Sumiński i publiczności licznie zebranej. Za stołem prezydyałnym zasiadli doktorowie, prezes towarzystwa Helbich, vice-prezes Röhler, sekretarz naukowy Szokalski, sekretarz doroczny Dybek, i autorowie czytanych rozpraw, Frydrych i Łączkiewicz. W wymownym zagajeniu, prezes towarzystwa skreślił obecne stanowisko nauki lekarskiej, nowe jej zdobycze wskazał, nowe drogi określił, a następnie w ogólnym zarysie opowiedział czynności zeszłoroczne towarzystwa. Dowiedzieliśmy się tu, że towarzystwo lekarskie liczy ogółem 171 członków, w tym 4-ch honorowych, 52 czynnych, a 109 korespondentów i 6 magistrów Farmacji. Dalej słyszeliśmy dwa pośmiertne wspomnienia zmarłych w r. z. lekarzy i członków towarzystwa DDr. Stanisława Hirszla i Ottona Rosseta; ostatniemu z nich zawdzięczamy wprowadzenie leczenia egipskiego zapalenia oczu za pomocą stężonego roztoku kamienia piekielnego na powieki. Tytuł i Lekarzki, organ towarzystwa, w ychodzie odtąd będzie w zeszytach miesięcznych, pod sterem Dra Dybka, przez Towarzystwo wybranego redaktora. Wspomina jeszcze prezes o pochwałach i podziękowaniach lekarzom, w pismach periodycznych drukowanych, potępiając je słusznie. Dalej przebiega prace członków towarzystwa i członków komitetu społecznego w naukach ścisłych, z medycyną złączonych, które już bardzo daleko posunięte zostały. Nareszcie zdaje sprawę z obrót funduszu Rassy wsparcia podupadłych lekarzy, która funduszu żelaznego posiada r. sr. 5,417, a na wsparcia w ubiegłym roku wydała r. sr. 1,555 kop. 94. Biblioteka towarzystwa

wzrosła o 37 tomów i zawiera obecnie 7,715 tomów.

Następnie doroczny sekretarz towarzystwa Dr Dybek odczytał Zdanie sprawy z czynności naukowych towarzystwa lekarskiego w 1859 roku (z którego ciekawsze ustępy niebawem podamy). (Gaz. War.)

PRZEGLĄD ROLNICZY.

Jakim powinien być rolnik dziewiętnastego stulecia.

Rolnictwo jest węgielnym kamieniem, jest podstawą na której się wznoszą nauki, sztuki, przemysł, handel, rękodzieła i rzemiosła.

Takie było zdanie najdawniejszych Ekonomistów, powtórzone przez Saja, Skarbka, i wielu innych, zdanie wzięte wkrótce za zasadę opodatkowania całej niemal Europy.

Zasada ta najfalszywsza w samym swoim założeniu i w dalszym jej rozwoju, podobnie wydała owoce; wkrótce poznali jej zgubność późniejsi Ekonomści, a gabinety dworów, czynnie zajęte się musiały zmianą rozporządzeń, nawet praw obowiązujących, i normy opodatkowania.

Z mównicy parlamentu dowiódł nam w swoim czasie całej mylności tego twierdzenia John Russel, dowiódł choć z innego stanowiska rzeczy biorąc sir Robert Peel.

Badania ekonomiczne Thiersa, Blanqui'ego i wielu innych traktowały ten przedmiot z całą ścisłością, i wynikiem tego powstała zasada, stwierdzona faktami i doświadczeniem całej Europy, że rolnictwo, to jest wszelka produkcja, gruntuje się na jej potrzebowaniu czyli konsumpcji; że właśnie nauki, przemysł, handel, a ztąd wynikające fabryki, rękodzieła, i rzemiosła, są owym bodźcem, owym motorem poruszającym rolnictwo, i zmagającym go wspólnymi ku udoskoleniu postępować kroki.

Rzuciwszy pogląd na rozwój ogólnego postępu widzimy, jak w każdym narodzie nauki i handel, daleko zawsze wyprzedzały rolnictwo, jak wiele ulepszeń, wynalazków i odkryć zrobiono na tej drodze, a jak długo rolnictwo na stopie zupełnej pierwotnej stagnacji pozostać musiało, jak długo odbywało to przejście, nim z prostej mechanicznej pracy stało się rzemiosłem, a ztąd na stopień nauki powołanem zostało.

Dla tej samej przyczyny kraje czysto rolnicze, do jakich i nasz należy, najdłużej i najdalej za drugimi pozostać musiały w tyle; boć ich produkcja jakkolwiek utrzymywana i w stosunku przestrzeni zbyt mała, dostatecznie zaspokajała tak miejscowe potrzeby, jak i szczerpłe stosunki handlowe, które ją z innymi państwami łączyły.

Leż gdy przemysł i handel, rozwijając coraz bardziej swoje postępy, popchnęły tę wielką machinę, którą ludzkością zwiemy, na tę drogę na jakiej dziś zostaje, gdy poruszyły wszystkie warstwy społeczne, i do wspólnej a uślniej pracy powołały, wtenczas i rolnictwo podniosło swą głowę z uśpienia, starsze jego siostrzyce wyciągnęły do niego ramiona, aby mu w biegu pomogły; był czas nawet że prawie chwilę przystanąły, by dać sobie doścignąć, i wzięwszy się silnie za ręce, biedz razem po drodze dalszego rozwoju i pracy.

Dziś, gdy wszystkie narody w ogólnej rodzinie Europy powiązane tak ścisłymi ogniwami przemysłu i handlu, że je nawet wstrząśnienia polityczne pojedynczych mocarstw nie wiele nadwyrężają, gdy już w związku tym postrzegać się daje pewien rodzaj międzynarodowego podziału pracy, gdy mówię rolnictwo zajęło teraz wspólne stanowisko z innymi gałęziami przemysłu, a tym samym wplecione w owe koło pedowe ogólnego postępu; dziś już ono nie może ulegać ani stagnacji ani zubożeniu, leż wspólnie na drodze udoskolenia zdążyć musi.

Rozwój i postęp rolnictwa lubo spóźniony, jako zależny od zwyczaj wskazanym przyczyn, raz obudzony przedstawia na swęj drodze tak szybkie postępy, tak olbrzymie udoskolenia, taką zmianę w ogólnej kulturze narodów, a tym samym w materialnym ich byciu, tak świetne rezultata wieńczą na tej drodze pracę człowieka, że historia postępu żadnej innej gałęzi przemysłu nie podobnego nie przedstawia.

Rolnik najdzielniej potrafił zawładnąć naturą, zbadać jej tajemnice i zmusić ją do pracy na swoją korzyść, na dowód tego spojrzmy na pierwotny stan Belgji, Hollandji, Niemiec a nawet i Francji, mianowicie bagnistych jej departamentów, na obecny stan rolnictwa w tych miejscach: tu człowiek zmienił, że tak powiem, naturę, bo nie tylko ziemię ale sam nawet klimat; kto dziś pozna Belgję doprowadzoną do szczytu produkcji roślinnej i zwierzęcej; kto Hollandją z jej najżyźniejszymi pastwiskami, po których bujają nieprzeliczone stada najpiękniejszej rasy bydła; czemu jest dziś Ślązk; gdzie znikły owe nieprzebyte bagna Francji, gdzie ledwie ślad wegetacji napotymano, zarazające wyziewami powietrze; gdzie się podziały, zwracając uwagę na ludność, owe miejsca nędzy, chorób i braku powszedniego chleba? Tam gdzie niezmierzone przestrzenie zaledwie wystarczały na nędzne utrzymanie kilku familji, dziś je-

den akr ziemi żywi i zbogaca całą rodzinę. — Leż te tak prędkie i tak zdumiewające rezultaty czegoż są owocem? bezwątpienia pracy, leż pracy opromienionej światłem nauki; praca mechaniczna, praca ślepej rutyny, nigdy nie wywrze wpływu na ogół, ani też pracującemu tak materialnych jak i moralnych nie zapewni innych jak prostego wyrobnika korzyści.

Rolnictwo podniesione na stopień nauki, nie dziw że olbrzymie i szybkie czyni postępy; bo ileż to nauk drogę jego postępu oświeciła, ileż ich się składa na wzbogacenie wiedzy rolnika, jeśli ten z pożytkiem dziś naznaczone sobie w społeczeństwie ma zajmować miejsce? — Chęć tu mówić o koniecznym i to należytem specjalnem ukształceniu rolnika.

Rolnik z powołania swego jest już ciągłym i najściślejszym badaczem natury, z nią to bowiem on czasami walczyć, niekiedy jej pomagać, a zawsze wspólnie działać musi. — Nauki przyrodzone pierwsze w jego ukształceniu muszą zająć miejsce, one zapoznają go z tą ziemią, z której ma wydobywać skarby produkcji; naprzód z jej formacją, jak Geologia; własnością ciał wewnątrz jej ukrytych, lub na powierzchni rozrzuconych, jak Mineralogja; z częściami składowymi ziemi, ich rozmaitemi kombinacjami a ztąd i różnorodnymi własnościami, czyli z całą analizą gruntu, czego nauczy Chemja, chociaż ta daleko jeszcze obszerniejsze, jak to niżej zobaczymy, w rolnictwie ma znaczenie; Fizyka wskazuje nam siły natury, prawa ich działania; Historia naturalna w najrozsleglejszym zakresie oznajamia z naturą i warunkami życia wszystkich istot żyjących tak roślin jak zwierząt, których rolnik rozmnażaniem, pielęgnowaniem i uszlachetnianiem zajmować się musi; Mechanika daje środki korzystniejszego i dogodniejszego użycia sił ludzi i zwierząt, dokładniejszego wykonania robót, nakoniec za pomocą narzędzi i machin, wykonania tanięj, prędzej niż ręka, lub to czego ręka ludzka wykonać nie może. — Oto jest treściwe określenie nauk ze stanowiska wpływu ich na rolnictwo: czemuż jest więc cała nauka Agronomji? ona jest tylko prostym zbiorem faktów, to jest pewników zebranych na drodze badań wyż wspomnianych nauk, i niemi objaśnionych, ułożonych w pewien systemat, stanowić mający wskazówkę postępowania w rzeczach, już znanych, a prowadzącą do coraz nowych badań i odkryć. — Agronomja bowiem opierając się na naukach, które nigdy stagnacji ulegać nie mogą, ale coraz nowymi bogactwami się odkrywają, a też same odkrycia nieraz walą zupełnie dawniejsze zasady, a ztąd na nich już ufundowane teorje, musi z niemi wspólnie postępować, wspólnych zmian doświadczać, i ciągle się udoskonalać. — Ze wszystkich nauk największy wpływ wywarła, najwięcej rozwidniła drogę postępu rolnictwa niezaprzeczenie Chemja, wpływ ten jej i nadal nie przestanie być najsilniejszą dźwignią postępu rolnictwa.

Chemji winniśmy pierwsze zasady rozumowanego rolnictwa, ona dała nam analizę ziemi, a z tąd różnicę jej sił produkcyjnych, wskazała środki podwyższenia onych, nauczyła dokładnej uprawy gruntu, boć uprawa ziemi lubo środkami mechanicznymi dokonywana, jest prostem ułatwieniem lub przyspieszeniem procesów chemicznych, w łonie gruntu odbyć się mających. — Jej to winniśmy całą naszą dotychczasową znajomość produkowania i urządzania nawozów, tak zwyczajnych zwierzęcych, jak roślinnych i sztucznych mineralnych, ona odkryła różnorodne działania tych nawozów, stosownie do gatunku gruntu, klimatu i miejscowości, jak długo ich skutki w różnych okolicznościach w gruncie objawiać się mogą, w jakim stopniu rozkładu każden z tych nawozów i gdzie użyty być winien; znajomość działania alkali, mianowicie gipsu, wapna, marglu, popiołów, tych dzielnych działaczy odkwaszających i ułatwiających rozpuszczenie się humusu, gdy ten jeszcze zupełnie rozłożony nie był. Chemja nareszcie nauczyła nas ciągnąć najwyższe z nawozu, z tego kapitału rolniczego, korzyści, odkrywając jakich jego cząstek i jakie rośliny w czasie żywienia się i wegetacji potrzebują, dała więc zasadę płodozmianowi.

Nie mówimy tu, aby teorja żywienia się roślin była już stałe ugruntowana, bynajmniej: przedmiot ten właściwie mówiąc jest dopiero na drodze badań, nad którym najznakomitsi chemicy obecnie pracują, wiele już poczyniono w tym względzie odkryć, które zhogaciły naukę rolnictwa, leż wiele i bardzo wiele jeszcze zostaje do odkrycia, wiele faktów do objaśnienia, które tylko chemja organiczna, wyżej jak obecnie posunięta, w czasie rozwiązać potrafi. — Znany nam jest powszechnie skutek gipsu sproszkowanego i użytego na posypanie w czasie ich wzrostu roślin strączkowych, jest to fakt, a przecież dotychczas naukowo nie objaśniony, coś tam nam niby prawia o wywiązującej się w czasie rozkładu lub przyciągającej z powietrza ammonji, leż podobne dowodzenie żadnej samo w sobie naukowo wyrozumowanej zasady niema. — Z wielu chemików zajmujących się obecnie kwestjami, najbliżej rolnictwa

wo obchodzącymi, największe zasługi położył, w tym przedmiocie Liebig. — Teoria jego żywienia się roślin, lubo ją nie uważamy za zasadniczą, boć to są zaledwie studia w tym przedmiocie, przecież przyczyniła się już wiele do rozświetlenia faktów, które na tej drodze badać napotkano; Liebigowi należy się zawsze wdzięczność, że poruszył tę najtrudniejszą i najżywotniejszą kwestję, której rozwiązanie może doprowadzić rolnictwo do tych rezultatów, o jakich obecnie zaledwie marzyć się godzi.

Rolnictwo raz wstąpiwszy na stopień nauki, na tej tylko drodze dalszego rozwoju i postępu spodziewać się może; obecne jego stanowisko i stan dawnego rutynizmu tak ogromną przedstawia różnicę, jak gdybyśmy wzięli prostego hreckosieja i postawili obok Thaera, Blocka Schwera, Andrzeja Zamojskiego lub Chłapowskiego; wszak i tamten i ci są także gospodarze rolnicy, a przecież napotykamy między nimi różnicę o całą wielkość moralną człowieka.

Dziś rolnik powinien być człowiekiem fachu, człowiekiem specjalnego wykształcenia połączonego ze zdrowym pojęciem istotnych potrzeb swojego kraju i gruntowną znajomością wszystkich środków, jakie mu miejscowość podaje, a wtenczas dopiero ze swego stanowiska będzie istotnie użytecznym dla ogółu, będzie rolnikiem dzisiejszego stulecia.

Wsparty nauką i doświadczeniem nie będzie, jak się to najczęściej zdarza, ślepym naśladowcą, nie będzie że tak powiem skompromitowany w obec tej ziemi, która jego pracujących karmiła, a z którą dziś ich syn obejść się nie potrafi, i sprowadza z za morza obcych, którzy ją ani znają ani ona ich, i nie dziw że się z nimi jak macocha obchodzić zwykła, nie będzie opłacał tyłu frycówek, ileśmy już nieraz opłacali, bo śmiało pójdzie po raz obranej drodze do celu.

Przy nauce i pracy i bez recept zagranicznych potrafimy urządzić nasze gospodarstwo, pokazemy nawet tym panom, że jak oni mają swoje przesławne płodozmiany Belgijskie, Holsztyńskie, Szląskie i t. d. tak i my potrafimy mieć swoje Głogdzkie, Oszmiańskie, Żmódzkie i t. d. potrafimy starannym chowem poprawić miejscową rasę bydła z kądem bardzo dobrą, bo wszak gdyśmy chcieli toć mieliśmy swą własną rasę koni najpiękniejszych w świecie.

Lecz może kto zapytać, dla czegoż obecnie rasa ta rzeczywiście tak sławna upadła, że nawet śladu jej znaleźć trudno? Wieleby to o tym mówić, ale gdy chcecie bym powiedział prawdę, to mimo innych, z tej najważniejszej przyczyny, że nie byłoby dziś jeździć komu na takich koniach, bo proszę mi pokazać obecnie jeźdźca, któryby potrafił dościsnąć rozhukanego syna stepu, któryby naręście swą jazdą nie zeszpecił wolnych, silnych, i szlachetnych ruchów konia arabskiego, któryby potrafił podzielić jego ogień i zapal?.. Dla dzisiejszych łacińskiej szkoły jeźdźców a niemieckiej filozofów, dość angielskich chartów, a poczekawszy, niedługo i poważniejszych zwierząt ku temu zazywać będą. — Ale zboczyliśmy od przedmiotu, stanęliśmy na tem, że przy nauce i pracy możemy mieć swoje własne w własnych potrzebach i stosunków miejscowych powstałe, a niemniej postępowe jak i zagraniczne gospodarstwo; dojsz nam do tego tem łatwiej, że obecnie rolnictwo powołuje wszystkich ziemian do wspólnej pracy, do niesienia wzajemnej pomocy, wzajemnego komunikowania wiadomości, a w takim zjednoczeniu brak jaki cząstkowy łatwo uzupełnić się daje.

Mamy już dość w kraju przykładów, z których gotowe wzory brać możemy.

Wspominając o przykładzie, jakie on błogie owoce dla ogółu przynosi, jak wyżej wszelkich dowodów przekonywa, dla dotykającego przeświadczenia się o tem, a więcej jeszcze chcąc się podzielić tą moralną pociechą, jakiej doznaliśmy czytając artykuł pani Kunickiej w rocznikach gospodarstwa krajowego, w poszytce grudniowym zamieszczony, a który wszystkie pisma z należną czcią wspominają, nie możemy i my powstrzymać się od skrócenia słów kilku w tym przedmiocie. — Artykuł ten traktuje o potrzebie nauczania kobiet gospodarstwa domowego,

Słowa, wyrzeczone przez panią Kunicką, uważamy za ogólny publiczny objaw myśli i uczuć wszystkich polek, i to z całą szczerotą i poczciwością, co im od dawna na sercu ciążyła, wypowiedziany. — Jakaż to godność, jaka szlachetna duma przebijają się w tym objawie ich myśli i uczuć! zaledwie bowiem ziemianie nasi związani jednym ścisłym węzłem towarzystwa rolniczego, poznali wyższe cele, szlachetniejsze dążenia, zaledwie ich prace wychodząc z ciasnego kółka osobistości, szerszych nabrały rozmiarów, zaledwie owa szlachetna myśl, ożywiająca całe towarzystwo osiadła na czole każdego, wnet kobiety nasze szcycąc się tem, zapragnęły stać się godnymi żonami takich mężów, godnymi matkami ich dzieci,

współpracowniczkami w ich zawodzie i równie użytecznymi obywatelkami kraju.

Słusznie bowiem kobiety nazwać można owym bluszczem zielonym, który rośnie u stóp silnego dębu pień jego oplata, i gdy dąb wierzchołkiem swoim sięgając w niebiosy stawia odważnie czoło piorunom i uraganom, to bluszcz w cieniu jego spokojny pnie się coraz wyżej, coraz zieleniejszym i bujniejszym przyodziewa się liściem, sięga niebotycznych dębów konarów, a czasami i zdobi jego koronę. — Lecz gdy tenże sam bluszcz w miejscu silnego dębu znajdzie na swęj drodze słabą laskową tyczkę, coś dziwnego że wtenczas chwytając się chwastów i pełnie po ziemi. — Dziś kobiety utkwili swe oczy w ową przeszłość promienną urokiem rodzinnego życia prababek naszych, kiedy żona była istotną połową życia męża, i dzielnie mu brzemień żywota nieść dopomagała, kiedy mąż spełniając święte powinności obywatela, czy szedł z orężem w dłoni bronić granic kraju, czy radził na zjazdach i sejmach o sprawach publicznych, czy niósł swe usługi sąsiadom, spokojnie zostawiał dom swój i rodzinę, bo wiedział, że nad nim czuwa anioł stróż, który go osłoni białymi skrzydłami w osobie żony, pani, obywatelki i matki. — Nie lekła się wówczas młodzian wprowadzić pod ubogą strzechę dziewczę z dostatniego nawet domu, bo wiedział, że ona wnosi mu z sobą nieocenione skarby cnót domowych, miłości, poświęcenia i pracy! ku takim to świętym celom, ku takiej pięknej przeszłości widzimy dziś szlachetny zwrot dążeń kobiet naszych. Widać, że nasiona rzucone ręką prababek gdzie głęboko utkwili w sercach, i choć na chwilę przygluszone, za pierwszym technieniem rodzinnego ciepła ożyły i wzrastać gotowe. — A zaiste silne i zdrowe muszą być te nasiona, kiedy dotychczas ocaleć potrafiły.

Nie sięgając odleglejszej przeszłości, lecz weźmy ten przeciąg czasów Stanisławowskich aż po dziś dzień, jak postępowano z pierwotnym wychowaniem i dalszym kształceniem kobiet, czy pominięto choć jeden środek, którego do ich zepsucia użyć można było? czyż nie poruszono wszystkich sprężyn uczucia i myśli, aby im wydrzeć co miały najświętszego, najbliźszego sercu, z czego się składał świat ich rzeczywisty, co wypełniało ich życie, a co wszystko w tak pięknych ramach życia rodzinnego zamknąć potrafiły? czegoż nie zdziałano dla zachwiania ich wiary, dla pozbawienia wrodzonej skromności? czyż nie w ich oczach deptano nogami rzeczy najświętsze, wyszydano enoty, obracano w śmieszność najpierwsze obowiązki?

Czegoż nie działał Zachód, mając ich wzrok całym swym zbytkiem, wywieszając całą tandetę strojów, uciesze i błyskotek, a my sami czyż nie dzielnie temu wszystkiemu dopomagaliśmy, czyż lepszy z nas samych mogli mieć kobiety przykład? — Czyśmy nie chcieli z kobiety mieć tylko chwilowe błyszczące cacka, a potem dziwili się i narzekali, że w czasie staje się ono w domu niepotrzebnym a czasem i niezdolnym gratem? kto wlał w serca naszych kobiet, w miejsce pierwotnego silnego uczucia, tryskającego życiem i prawdą, ową ekliwą sentymentalność? kto nareszcie w miejsce podniesienia rzeczywistego życia i jego obowiązków do ideału kobiety, kto mówić rozmarzył ich głowy i nauczył bujać po krainach zaczarowanych gdzieś światów, a co wszystko rozpraszając uczucie i myśli kobiety, rozkłamując nad lada drobnostką, czyni ją niezdolną do żadnego silnego i głębokiego uczucia, którego owocem jest poświęcenie i praca? Nauka, wykształcenie, jak każdemu tak i tym bardziej kobiecie potrzebne: lecz to samo wykształcenie dając nam lepiej poznać nasze obowiązki, powinno nas razem uczyć i lepiej je wykonywać, dając nam obfity zasób sił moralnych, powinno nas czynić silnymi do stawienia czoła nieszczęściu, do wytrwania w dobrem, do zamięłowania pracy. — Taką tylko naukę pojmuj, taka przynosi istotną korzyść i robi człowieka użytecznym sobie i drugim. — Takiej nauki, takiego ukształcenia potrzeba kobietom, bo kobieta na jakimkolwiek szczeblu towarzyskim postawiona, zawsze ma jedne i niezmienne obowiązki, względem Boga, męża, rodziny i kraju. — Cześć więc pani Kunickiej, cześć wszystkim które powołanie kobiety istotnie pojmują, które chcą spełniać i pociągnąć za sobą drugie do spełnienia tych obowiązków, które Opatrzność na nie włożyła. — Dziś objawione poczucie tem większą przejmują nas radością, że zjawia się ono w chwili, w której więcej niż kiedykolwiek takich żon mężom, matek dzieciom, gospodyni domom, a krajowi obywatelom potrzeba.

T. Snarski.

KORRESPONDENCJA Z OSTROBRAMSKIEJ ULICY.

Niespodziane odkrycie.

Stary mój sługa Antoni, zamaszycie wchodząc do pokoju oznajmił, że pora wstawać, ósma godzina i herbata gotowa, tylko że w całym naszym gospodarstwie cukru niema ani kawałka. — Obudzony w najkwaśniejszym humorze, powiedziałem z przyciskiem: mój kochany, weźże pod kałamarnicę rubla, przynieś cukru, papirusów, chleba dla wyżyła, a co zostanie możesz sobie przepić; po tych słowach udobruchałem się troszeczkę, widząc że mu także dopiekłem, bo rozdąsany, wziął rubla, ruszył ramionami i wyszedł.

To opisanie rozmowy mojej z Antonim, racz mi łaskawie przebaczyć najdroższy czytelniku, że względu, że każdy literat a mianowicie autor lubi przede wszystkiem mówić o sobie, jakżeby ja nie wtajemniczył cię od razu w mój byt literacki, nie pozbawiony zupełnie, jak sam uważasz, drobnych wygodek materialnego życia, ale w tradycyjalnej swojej prostocie, przewidziany i obliczony tylko z dnia na dzień,

Po kilku chwilach ruchawy Antoni powrócił z cukrem zawiniętym w sklepie Fechtela w jakiś wielki arkusz drukowany, przyniósł zapalek, a najbardziej potrzebnych mi papirusów, właśnie jak to bywa, zapomniał; — kiedyśmy zatem wysypali cukier do puszek i on znowu pobiegł, ja naprzód bez myśli, a następnie z coraz żywszą ciekawością zacząłem się przyglądać papierowi od cukru; był to widocznie arkusz z jakiegoś dzieła in quarto, a chociaż litery łacińskie, text był niemiecki.

Przypomniałem sobie zaraz, dziwne nasze uprzedzenia szkolne, jakieśmy nie wiedzieć dla czego śmieli się chorem, napotykając niemiecką książkę wydrukowaną łacińskimi literami; później dopiero zrozumieliśmy całą dążność filozoficzną tej zmiany, która na wiele lat poprzedziła dzisiejszy projekt tak postępowy, zaprowadzenia jednostajnych wag i miar we wszystkich krajach; ale cóż z tego, co do mnie, wbrew rozsądkowi, zawsze mi się wydaje, że po staremu było lepiej; nie jesteż to brzoń Boże dowodem?..... Ale to znowu zapytanie z innej kategorii, tym czasem treść mojego arkuśa, tak dalece wydała mi się oryginalną, że umyśliłem czyż nie dobrze, ten osobliwy urwek przelać na język ojczysty, ażeby się podzielić wrażeniem, jakie na mnie sprawił dziwny pogląd nieznanego autora na obecny stan rzeczy. Arkusz zaczynał się od rozdziału 8-go, w taki sposób:

«Zbytek i przepych (luxus) posunięty u starożytnych narodów, skutkiem rozhukanęj fantazji aż do szaleństwa, nie tyle był może szkodliwym w następstwach swoich dla społeczności, wierzącej w owę epokę w fatalizm, ile szkodliwym jest dzisiaj, albowiem podkopuje widocznie główną zasadę moralności ludów Europejskich: — wkrótce ze względu wymagań światowych, zewnętrznej w pożyciu domowem okazałości, małżeństwa zaledwie możliwemi będą dla monarchów i dla kmięci, dla innych zaś stanów ten węzeł familijny stać się może coraz trudniejszym a w końcu niedostępnym.»

Przeczytawszy ten paragraf napuszony pedantyzmem, w którym cokolwiek było prawdy a dwa razy tyle sofizmów, nie mogłem się nie zaśmiać puszczając się w domysły, co by to było, czy prelekcję jakiegoś biednego pedagoga, obarzonego licznem gronem dorosłych córek, czy też nauka pastora będącego w podobnymże położeniu? nie rozstrzygnąwszy jednak tego zdania czytałem dalej:

«Któż przewodniczy w tych szalonych wyścigach zbytku, na których rodzi się to nieugaszone pragnienie blasku, przepychu, miękkości? Jest że to wynik oświaty, czy zaćmienia, słowem kto winien? Zaiste! umysł badawczy i kategoryczny, nie długo będzie się wahał i delibrował nad objaśnieniem tej wątpliwości, pierwsze podejrzenie pada zaraz na towarzyszkę człowieka, na kobietę, a z nią przychodzi na myśl i to nieszczęśliwe jabłko zakazanego drzewa, o którym chociaż dla samej dawności faktu, należałoby ostatecznie zapomnieć, zawsze jednak ilekroć razy, ogół ludzkości swawoli i błądzi, filozofowie w badaniach swoich, nad przyczynami takiego zjawiska, wpadają na domniemanie, że się i znowu bez jabłka nie obszło.»

«O wy! najpiękniejsza potowo rodzaju ludzkiego, przedmiocie nazbyt powabny i niebezpieczny, jak was nazywa, szlachetny i uczony helweta Weiss. O wy! dobro najwyższe człowieka na ziemi, podług mojego pojmowania rzeczy, wstrzymajcie się z wyrokiem waszej niełaski i niechęci ku mnie za propagandę tego podejrzenia, posłuży ono jak ogień probierczy, przez który, siłą argumentów, przeprowadzę was nietykalnie, a kiedy prawda za jasnie w nieskazitelnej swojej białości, kiedy się wykryje jak dalece pozory mylą, i że pochop do zbytków, czyli do marnotrawstwa, właśnie nie od was pochodzi, o! na ten czas

niechże w nagrodę napotkam to sympatyczne spójrzenie, które i samo przez się jest szczęściem i więcej jeszcze przyrzeka.»

«Wiem, jak mozolnej poświęcam się pracy i jak wiele trudności będę miał do pokonania, ależ czy mogę się wahać lub cofnąć tam, gdzie idzie o dobro twoje, płci piękna, gdzie idzie o sprostowanie powszechnej opinii i zaszczerpienie nowego przekonania, że wszystko złe, kryje się w tej przechwalonej dzisiejszej cywilizacji, w tej szerokiej i wszechstronnej idei postępu, która między nami mówiąc, w nie wielu głowach się mieści, a tylko jest na języku u wszystkich, i dzisiaj tak dalece rozpowszechniona, że w każdej parafji ktokolwiek zdobył się na lakierowane bity, mieni się być człowiekiem postępowym, i uznawany bez opozycji za takiego rozumie się, byleby przedtem w takich bótach nie chodził.»

W tem miejscu arkusz mój był ogromnie uszkodzony, zapewne obojętny gizeł, zawijając cukier wyrwał kawałek większy jak na dłoń całą; następujący perjd nie miał już związku z powyższym, ale nie mniej dziwny i taki co do słowa:

«Frak czarny i wstawki z płótna holenderskiego do koszul, zatarły dzisiaj ostatecznie wszelką różnicę stanów między mężczyznami; najmniejszy ordynat (Frejher) i szewc w niedziele, niczem się od siebie powierzchownie nie różniąc, uradowany ogół przyklaskuje temu mniemając, że to jest wynik niezaprzeczony postępu, a ja ciągle powtarzam, wprawdzie półgłosem, żeby się nikomu nie narazić: o tempora! o mores! Tak jest, frak czarny w dzisiejszym wieku, zasługuje nietylko na uwagę, ale i na szczególniejsze studia uczonych; widzimy nasamprzód, że się już przyczynił do zniwelowania niektórych dystynkcji towarzyskich; widzimy przytęm, że się używa wyłącznie za szatę godową przy ślubnych obrzędach, a obok tego, jakby pod wpływem ironji, tenże frak jest, że tak powiem, oficjalnym ubraniem wszystkich stronników kawalerskiego stanu i bytu, owych niebezpiecznych członków, nazbyt dzisiaj licznych bractwa pasażerów, których liczba niestety! codziennie się powiększa i szerzy, mając za godło i artykuł wiary, te szkaradne słowa, że tam ojczyzna i familja, gdzie dobrze.»

«Nie darmo podanie głosi, jakoby sam szatan w ostatniej swojej podróży po Europie, z upodobaniem frak czarny przywdziewał; postrzegamy, że i ta powiastka ludowa, równie jak wszystkie inne podania, nacechowana jest mądrością, albowiem nie jesteż to prawdziwie szatański figiel, że człowiek w obecnym stolecie kiedy się najbardziej na zbytki rozpasał, dla pozoru i śmiało rzecz można i dla obłudy, tak skromną suknię jak frak czarny odziewa; owoż ten uderzający kontrast, prostoty ubioru mężczyzny z wykintnością stroju dam naszych, doprowadził znaczną większość tegoczesnych filozofów do błędnego wniosku, że na drodze przepychu i zbytków kobieta zapewne przewodniczy musi. Na tym to fundamencie ci wielcy myśliciele, w zarozumiałości swojej, mniemając się być jedynymi postrzegaczami obyczajów i postankami wszelkiej mądrości, rzucają tysiączne sarkazmy, nietylko na nieszkodliwe nikomu krynoliny, ale o zgrozo! nawet na umysł i na serce kobiety.»

«Bolesnie widzieć, jak łatwowierny ogół uwiedziony kilku ubarwionemi frazesami tych mędrków, na ślepo w opinjach swoich pędzi w tropy za nimi jak stado baranów. Dla przekonania się o tej smutnej prawdzie, dosyć jest uczęszczać do teatru, ażeby naocznym być świadkiem, z jaką skwapliwością prześwieta publiczna krzesłowa, każdą uszczypliwość wymierzoną na kobiety grzotem oklasków spotyka. Z łagodnym i wypogodzonem obliczem, z uśmiechem tylko politowania, towarzyszącego naszego życia spogląda na ten chwilowy rokosz tłumy, bo któraż z nich wrodzonym instynktem nie pojmuje, że każdy mężczyzna prawie bez wyjątku, wzięty pojedynczo aż do lat pięćdziesięciu, nie będzie gotów na jedno jej skniecie, rzucić się, jak to mówią, w ogień lub wodę, a co gorsza jak to my sami pojmujemy, któryż nie będzie gotów, wyrażając się językiem sąsiadów naszych Litwinów, zabrać w interes, czyli po prostu wleść w długi.»

«Jakkolwiek uszczypliwość ogółu i zrzedne badania filozofów silić się będą, na zawsze to zostanie niezaprzeczonym pewnikiem, że we wszystkich fazach cywilizacji ludów, kobieta w naturze swojej została niezmienną, bo miłość i rezygnacja stanowią dwa elementa jej serca, płochości zaś nabywa w towarzystwie z mężczyznami.»

(d. c. n.)

РАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

2. Виленская гражданская палата на основании 330 ст. XI Тома Уст. Кред. объявляет об утрате свидетельства из сей палаты 3 марта 1833 г. за N. 77 выданного на 17 душ имения Подлиш, Виленской губер. Свещенского уезда состоящего, принадлежавшего тогда Андрею Михайлову и Юзефу Деметьевой Бобровичам. (23)

2. Виленская гражданская палата, на основании 330 ст. II ч. XI Т. Уст. Кредит., объявляет об утрате залогового свидетельства сей палаты от 2 января 1839 г. за N. 25 выданное Виленскому обывателю Беркь Сегало на свободную стоимость дома его в г. Вильнъ под N. 1318 состоящего, в суммѣ 20,000 рублей ассигнациями. Засѣдатель Ходолей. Секретарь Французовичъ. (32)

ОГЛОШЕНІЯ СКАРБОВЕ.

2. Виленская изба цивилна, на mocy 330 art. XI T. Ust. Kred. niniejszem ogłasza, iż zostało stracone świadectwo tej izby 3 marca 1833 r. za N. 77 wydane na 17 dusz majątku Podliża w gubernii Wiłenskiej w Świącianskim powiecie położony, który podówczas do Andrzeja syna Michała i Józefa Bobrowiczów należał. (23)

2. Wiłenska изба цивилна, на mocy 330 art. II Cz. XI T. Ust. Kredyt., niniejszem ogłasza, iż przypadkowo zostało stracone ewikcyjodawcze poświadczenie tej izby dnia 2 stycznia 1839 roku za N. 25 Wiłenskiemu obywatelowi Berce Segalowi, wydane na nieobciążoną długami summę szacunkową jego domu, w m. Wilnie pod N. 1318 położonego, wynoszącą 20,000 rubli assygnacyjnych. Assesor Chodolej. Sekretarz Francuzowicz. (32)

ЧАСТНЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

ГЛАВНАЯ КОНТОРА

Московскихъ чайныхъ магазиновъ купца Михайла Гаврилова КЛИМУШИНА

имѣть честь довести до всеобщаго свѣдѣнія, что съ перваго января 1860 года начнутся ежемѣсячныя получения чая въ изъ Кавказа, который будутъ отсылаться ежеседневно чрезъ почту во все города Россіи, Польши, Финляндіи и Кавказа по слѣдующимъ цѣнамъ:

Байховые черные (*) 1 р. 60 к., 1 р. 80 к. и 2 р. за фунтъ.— Букетный 2 р. 20 к.— Цѣлточыые 2 р. 30 к., 2 р. 50 к., 3 р. и 3 р. 50 к.— Лянсинъ 4 р., 5 р., 6 р. и 7 р.— Желтые 4 р., 6 р. и 8 р.

Условия выписки:

- 1) Пересылка на счетъ конторы всегда съ первой почтой и подъ личнымъ наблюдениемъ г. Климушина.
2) Выписывающіе на 25 р. получаютъ уступку 5%, а выписывающіе на 100 р. получаютъ уступку 10% съ р.
3) Но требованія недолжны быть не менѣе 15 р. и адресъ долженъ быть четко написанъ.
Особы желающіе выписывать чай благоволятъ адресоваться такъ: Въ Главную Контору Московскихъ чайныхъ магазиновъ, купцу Михайлу Гаврилову Климушину въ Москвѣ, на Солянскѣ. (26)

*) Байховые черные чай пересылаются, но уступки съ назначенной цѣны не дѣлается.

3. На доходъ Института Добродѣтели подъ опеку Pani Дабровскойъ остающегося, вышла книжка подъ титуломъ:

РОКАТНА КЗА, PRZEZ H....

Cena 50 k. Sprzedaje się w księgarniach: ORGELBRANDA i ZAWADZKIEGO. (29)

ЗАМЕЧКОВАЯ БЪЛИЛЬНЯ.

Замечковая бѣлильная фабрика симъ почтеннѣйше увѣдомляетъ, что въ г. Гроднѣ и Могилевѣ отбѣнены мѣста пріема холста на оную фабрику, потому впередъ принимается будутъ издѣлія въ г. Гроднѣ у г. надворнаго совѣтника Антона Круповича въ собственномъ домѣ на Городницѣ—въ г. Могилевѣ губ. у г. Т. Вагнеръ и комп. къ которымъ высланы издѣлія съ выдѣлки 1859 г. для отдачи по принадлежности. Прочія мѣста пріема остаются по прежнему т. е. въ г. Вильнѣ въ магазинѣ Войцѣховича или г. Петра Гружевскаго, тоже въ аптекѣ г. Хроціцкаго возлѣ Ратуши; въ г. Минскѣ въ магазинѣ г. Л. Дельбасъ—въ г. Слуцкѣ въ лавкѣ г. С. Папскаго. Цѣны за бѣленіе остаются по прежнему.

При семъ подписавшійся, отъ нѣсколькихъ десятъ лѣтъ управляющій оною фабрикою, имѣетъ честь почтеннѣйше увѣдомить, что упомянутая фабрика, съ началомъ текущаго года, по переходу на его счетъ, увѣряетъ въ самостательнейшей аккуратности такъ въ условіяхъ бѣленія какъ и срокѣ отдачи ввѣренныхъ фабрикѣ издѣлій. Станиславъ Впрзѣбчикій. (22)

1. ЗАМЕЧКОВАЯ БЪЛИЛЬНЯ симъ почтеннѣйше увѣдомляетъ, что въ м. Удана въ аптекѣ г. А. Станкѣвича принимаются издѣлія на упомянутую фабрику, съ условіями друшихъ дальнѣйшихъ пріемщиковъ тойже фабрики. (46)

1. BLECH ZAMECZKOWSKI zawiadamia interesowane osoby, że w m. Uscianie w aptece W. A. Stankiewicza przyjmują się wyroby do wybielenia w pomienionej fabryce na warunkach przyjetych w innych dalszych składach tejże fabryki. (46)

SPRZEDAŻ MAJATKU
W gub. Kowieńskiej pow. Wilkomirskim majątek Pomusz, niegdyś Wojszwilów a dzisiaj nieletniego Wiktora Ordy, położony o 12 wiorst od Wilkomierza, dusz męskich poddanych po ostatniej rewizji 94, ziemi na ogół włok 42, licząc w to las biały i część towarnej dębu.—Ktoby życzył nabyć i ostatecznie o cenie dowiedzieć się, raczy się zgłosić do opiekunki tegoż nieletniego, Wiktorji z Czarnockich Wojszwilowej mieszkającej w Wilnie we Dworcu w kwaterze Smotrytela. (40)

1. W majątku Odachowszczyznie gub. Mińskiej powiecie Nowogródzkim jest do zbycia: KOCIÓŁ PAROWY

do wódeczanego browaru zupełnie nowy nieużywany fabryki Warszawskiej Zamojskiego, wazący 2,697 f. Ktoby życzył nabyć otrzyma 12 rabat.—Tamże jest do zbycia za przystępną cenę MŁYNEK Edwarda do tarcia kartofli zupełnie nowy, wagi decymalnej. (47)

ОГЛОШЕНІЯ ПРИВАТНЕ.

GLÓWNE BIÓRO

Moskiewskich magazynów herbaty kupca Michała syna Gabryela KLIMUSZYNA

ma honor zawiadomić, iż od pierwszego stycznia 1860 r. rozporządzenie miesięczne otrzymywanie transportów herbaty z Kiachty, które będą odsyłane codziennie przez pocztę do wszystkich miast Rossji, Polski, Finlandji i Kaukazu po cenach:

Bajchowa czarna (*) 1 r. 60 k., 1 r. 80 k. i 2 r. za funt, Bukietowa 2 r. 20 k., Kwiecista 2 r. 30 k., 2 r. 50 k., 3 r. i 3 r. 50 k., Lansin 4 r., 5 r., 6 r. i 7 r., Żółta 4 r., 6 r. i 8 r.

Warunki sprowadzenia:

- 1) Przesyłka kosztem Bióra zawsze przez najpierwszą pocztę i pod osobistym dozorem P. Klimuszyna.
2) Wypisujący na 25 r. otrzymują ustępstwa 5%, wypisujący zaś na 100 rub. otrzymują ustępstwa 10% na rub.
3) Ale potrzebowanie powinno być nie mniej jak na 15 r. i adres ma być wyraźnie wymieniony.
Życzący wypisywać herbatę raczą adresować tak: w Главную Контору Московскихъ чайныхъ магазиновъ, купцу Михайлу Гаврилову Климушину въ Москвѣ на Солянскѣ. (26)

*) Bajchowa herbata czarna przesyła się, ale bez ustepstwa z ceny naznaczonej.

ВЪ РОНТОРЪ

Московскихъ чайныхъ магазиновъ купца Михайла Гаврилова КЛИМУШИНА въ Москвѣ.

Съ 15 ч. декабря поступила новая партия чая въ изъ Кавказа, цѣлыми цыбиками въ коихъ вѣсу чистаго чая 10 фунтовъ и въ каждомъ лянсинные верхи.

Чай въ этихъ цыбикахъ отличается отъ развѣшеннаго въ фунты особенно вышелою добротою: мягкаго и пріятнаго чайнаго вкуса и сильнаго ароматнаго запаха и колера.

Пересылка назначена во все города Россійской Имперіи, Царства Польскаго, Великаго Княжества Финляндскаго и Закавказскій край всегда съ первою отходящею почтою.

Цѣны цыбикамъ съ пересылкою:

- 1) Байховый черныи изъ лучшихъ китайскихъ оуэвъ за цыбикъ 20 р.
2) Оучанскій (Букетный) 22 "
3) Оучанскій (Букетный) съ цвѣтомъ 23 "
4) Оучанскій цвѣточный (т. б. колоритный) 25 "
5) Оучанскій бѣлый (м. т. букетный I с.) 30 "
6) Оучанскій бѣлый (м. т. б. розаністый I с.) 35 "
7) Лянсинъ бѣлый (остро-бук.-розаністый) 40 "
8) Лянсинъ ароматный 50 "
9) Лянсинъ сребровидный 60 "
10) Вышій изъ всѣхъ сортовъ (медяный) 70 "

RS. Корреспонденція можетъ быть кромѣ русскаго и на всѣхъ иностранныхъ языкахъ.

Адресъ: въ Контору Московскихъ чайныхъ магазиновъ купцу Михайлу Гаврилову Климушину, въ Москвѣ на Солянскѣ. (27)

1. Temi dniami magazyn mój zaopatrzony został w świeży astrachanski kawior słodki i słony najlepszego gatunku, semgi, jarzabki, paszety Strasburgskie, hollenderskie i Angielskie sładzie, Rewelskie kilki, lampredy, wiasigi, zielony groszek, pikle i soje angielskie, Kurlandskie kielbasy (Rauchwurst), sery: Hollenderskie (eidamer), Brytolski, Princ-Xaver, Szwajcarski (Ementhaler), zielony, Bryndza Węgierska, Krajowy różnych gatunków i inne towary: sztokfisz i flonderki (steinbutten) w polsobem otrzymam. Edward Fechtel dawniej A. F. Cymmermann i K. (39)

2. Sprzedaje się majątek Zajki w pow. Lidzkim o miłę od m. Lidy, włok ziemi 21, dusz męzkich 27, chat 8, las opaowy i budowlowy, siana wozów 300, połowę mrozożnego, pastwiska na sztuk 60. Razem można kupić krow dojnych 30.—O warunkach sprzedaży dowiedzieć się można na miejscu, u W. rotmistrza Moraczewskiego, a w Wilnie u W. Sipki w domu Jankowskiego, przy wielkiej remizie. (37)

W KANTORZE

Moskiewskich magazynów herbaty kupca Michała KLIMUSZYNA w Moskwie.

Grudnia 15 otrzymano nowy transport herbaty z Kiachty w całych cybikach, w których herbaty czystej jest 10 funtów i w każdym wierzchy lянsinowe.

Herbata w tych cybikach odznacza się od rozważonej na funty szczególniejszą dobrocią: miękkiego i przyjemnego herbatnego smaku i mocy, zapachu aromatycznego i koloru.

Przesyła się do wszystkich miast Cesarstwa Rossyjskiego, Królestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Finlandzkiego i kraju Zakaukaskiego zawsze przez najpierwszą pocztę odchodzącą.

Ceny cybików z przesyłką:

- 1) Bajchowa czarna z najlepszych chińskich plantacji za pudełko (cybik) 20 r.
2) Fuczańska (bukietowa) 22 "
3) Fuczańska (bukietowa) z kwiatem 23 "
4) Fuczańska kwiecista (kolorowa) 25 "
5) Fuczańska biała (m. t. bukietowa 1 gat.) 30 "
6) Fuczańska biała (różowa 1 gat.) 35 "
7) Lansinowa biała (mocno-bukieto-różowa) 40 "
8) Lansinowa aromatyczna 50 "
9) Lansinowa srebrzysta 60 "
10) Najwyższy ze wszystkich gatunków (miody) 70 "

PS. Korrespondować można tak w Rossyjskim, jako i we wszelkim innym cudzoziemskim języku.

Address: do Kantoru Moskiewskich magazynów herbaty kupca Michała syna Gabryela Klimuszyna w Moskwie na Solance. (27)

3. Желаящій взять въ арендное содержаніе съ 11 будущаго апрѣля имѣніе состоящее Виленской губерніи въ Лидскомъ уѣздѣ, благоволятъ обратиться къ г. Ивану Рыхльвичу жителюствующему Лидскаго уѣзда въ имѣніи Рудкевичяхъ въ 3 верстахъ отъ мѣстечка Щучина, или къ ниже подписавшемуся въ г. Вильнѣ въ домѣ Чарновскойъ возлѣ королевской мельницы. Осипъ Каменскій. (24)

3. Życzący wziąć w dzierżawę od 11 przyszłego kwietnia folwark położony w Wiłenskiej gub. w Lidzkim powiecie, zechce się zgłosić do W. Jana Rychlewicza mieszkającego w Lidzkim powiecie w majątku Rudkiewiczach o 3 wiorsty od miasteczka Szczuczyna, lub do niżej podpisanego w m. Wilnie w domie Czarnowskiej na przeciw królewskiego młynu. Józef Kamiński. (24)

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

ТЕАТРАЛЬНЫЯ ПРЕДСТАВЛЕНІЯ.

Суббота: 1) Комедія въ 2 дѣйствіяхъ на польскомъ языкѣ: Красота или богатство; 2) Прибывшая изъ заграничя г-жа Марья Шгольде-Гейне исполнить 4 аріе; 3) Комедія въ 1 дѣйствіи на русскомъ языкѣ Школьный учитель.—Воскресенье, драма въ 3 дѣйствіяхъ на польскомъ языкѣ П. Корженіовскаго Карпатскіе Горы.

ПРІѢХАВШІЕ ВЪ ВІЛЬНО.

Съ 18-го по 22-го января:

ГОСТИНИЦА НИШКОВСКІЙ.

Изъ Ковен. губ. дирек. Ков. гим. Васильевъ, пом. Венцлаховскій, дв. Андреевскій, пом. Голубовичъ.—изъ Динабурга: подполков. Матусевичъ, уѣздн. врачъ Докуцьскій.—изъ Минск. губ. графъ Чапскій.—изъ Гродн. губ. пом. Мукульскій.—изъ Вилен. губ. пом. Маньковскій, г-жа Шыковская.

ГОСТИНИЦА ПОЗНАНСКІЙ.

Изъ Ст. Петерб. Инженеръ Фуке;—изъ Митавы Штейнъ. Изъ Вилен. губ. Сокоцкій, Лопатинскій, Грабовскій, Кирпоскій;—изъ Ков. губ. пом. Байковскій, майоръ Жебровскій;—изъ Минск. губ. графъ О'Руркъ, гр. Езерскій.

ВЪѢХАЛИ ВЪ ВІЛЬНО.

Съ 18 по 22 января. Въ Вилен. губ. пом. Одынецъ, Скибинскій, Пилецкій, тит. совѣт. Куркоескій, князь Озмискій, Числѣ;—въ Ковен. губ. пом. Сопоцько, Остапевичъ;—въ Гродн. губ. пом. Имбра;—въ г. Ковно: полковн. Пелхержевскій, Ярошевскій, Жебровскій;—въ Либаву тит. сов. Добшиевичъ.

ДИЕННИКЪ ВИЛЕНСКІЙ.

ТЕАТР:

Собота: 1) Комедія въ 2 актахъ въ языкѣ польскимъ Czy ładna, czy bogata; 2) Przybyła z zagranicy pani Marja Stolz-Hejne, odśpiewa 4 arje; 3) Komedia w 1 akcie w języku rossyjskim Bakałarz.—Niedziela: drama w 3-ach aktach w języku polskim J. Korzeniowskiego Karpaccy Górale.

ПРІЪЕХАЛИ ДО ВІЛЬНО.

od 18-go do 22-go stycznia.

HOTEL NISZKOWSKI.

Z Kowieńskiej gub. Wasiljew dyrektor Kow. gimn. ob. Węclawowicz, dw. Andrzejewski, ob. Gombrowicz;—z Dyneburga: podpłk. Matusewicz, Dr. pow. Łokuciewski;—z Mińsk. gub.: hr. Czapski;—z Grodz. gub.: ob. Mikulski;—z gub. Wiłenskiej: ob. Mankowski, pani Szwykowska.

HOTEL POZNAŃSKI.

Z St. Petersburga: inżynier Fuke;—z Mityawy Stejn. Z gub. Wiłenskiej: ob. Zyg. Świątecki, Wacl. Łopacinski, Marcin Grabowski, Rysz. Kiersnowski;—Z gub. Kowieńsk. ob. Wojc. Bajkowski, major Żebrowski;—z Mińsk. gub. hrabia O'Rurk. hr. Jezewski.

WЪЪЕХАЛИ ЗЪ ВІЛЬНО.

od 18 do 22 stycznia. Do gub. Wilen.: ob. Odyniec. Skibinski. Pilecki. rad. hon. Kurkowski. książę Oginiski. Czyż. Do gub. Kowień.: ob. Sopoćko. Ostaniewicz.—Do gub. Grodzien.: ob. Imbra.—Do Kowna: płk. Pecherzewski. Jaroszewski. Żerebow.—Do Liwawy: rad. hon. Dobszewicz.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКІЯ НАБЛЮДЕНІЯ НА ВИЛЕНСКОЙ ОБСЕРВАТОРИИ.

Table with 5 columns: Мѣсяць и число, Баром. по разд. Англ., Термометръ Реомюра, Направ. и сила вѣтра, Состояніе неба. Rows show data for Jan 18 and 19.

ЦѢНЫ въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ.—CENY w Wilnie, na targach i rynkach. отъ 18 до 22 января. Ржи (привезено 300 четв.)—Жыта, (прывезіонo 150 бецекъ) по 4 р. 25 к. од 18 до 22 stycznia Пшеницы (прив. 70 четв.)—Пшеницы (прыв. 35 бецз.) по 9 — 50 — Ячменя (прив. 60 четв.)—Ячменіа (прыв. 30 бецз.) « 4 — — — Гречихи (прив. 70 четв.)—Грыки (прыв. 35 бецз.) « 3 — — — Овса (прив. 180 четв.)—Овса (прыв. 90 бецз.) « 2 — 50 — Сѣна пудъ (500).—Сіана пуд (500) « — 27 1/2 — Гороху (прив. 46 четв.)—Гроху (прыв. 23 бецзекъ) « 4 — — — Соломы (прив. 60 пудъ).—Сломы (прыв. 60 пудовъ) « — 14 — Лна пудъ.—Лу пуд « 3 — 50 — Картофеля.—Kartofli « 2 — 50 — Масла пудъ.—Masła pud « 8 — 50 —

